БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 61 (6736)
25 МАРТ
СЕШАНБА
1947 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

БУГУНГИ СОНДА:

Қишлоқ хўжалик илғорлари СССР орденлари блан мукофотланди (1-нчи бет).
Улуғ Октябрьнинг ўттиз йиллигини муносиб кутиб олайлик (1-нчи бет).
Қ. Юсупов. — Олий унвон ва мукофотга жавобан янада яхшироқ ишлаймиз (1-нчи бет).
А. Барсуков. — Партияга қабул ишларига раҳбарликни яхшилайлик! (2-нчи бет).
ВКП(б) Марказий Комитети ва УзК(б) П Марказий Комитети пленумининг қарорларини бажарамиз (2-нчи бет).
Исмоил Иброҳимов. — Республикамизнинг илғор сабзавотчилик ва боғдорчилик колхози (2-нчи бет).
А. С. Пушкин ҳайкалининг очилиши (2-нчи бет).
Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашида (3-нчи ва 4-нчи бетлар).
В. М. Молотовга Клугё шаҳрининг фахрий граждани унвони берилди (4-нчи бет).
Америка Қўшма Штатларида Труменнинг нутқи ҳақида баён қилинган фикрлар (4-нчи бет).

Қишлоқ хўжалигини юксалтириш учун кураш ва матбуотнинг вазифалари

ВКП(б) Марказий Комитетининг февраль Пленуми урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг катта программасини қабул қилди. Ҳозирги вақтда партия ва халқнинг бутун ғайрат ва ташаббуси қишлоқ хўжалигини мамлакатимизда жуда қисқа вақт ичида озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги хомаш'ёларининг мўл-кўл бўлишини та'минлайдиган даражада ривожлантиришга қаратилган.

Халқ хўжалиги учун энг муҳим бўлган бу вазифани амалга ошириш учун курашда большевистик матбуотимизнинг ва биринчи галда газеталаримизнинг роли каттадир.

Партия ташкилотларининг қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишларида амалий ташкилотчилик иши ва оммани сиёсий жиҳатдан тарбиялаш биринчи ўринга қўйилган ҳозирги шароитда матбуотнинг аҳамияти кўп марта ортади.

Газеталарнинг энг биринчи вазифаси— ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорларини ҳарбир колхозчига, МТС ва совхозларнинг ҳарбир ходимига яхши тушунтириш, партия томонидан қўйилган вазифаларнинг улуғворлиги ҳақида, колхозчиларнинг Ватан олдидаги, халқ олдидаги катта бурчларини колхоз қишлоғининг меҳнаткашларига жонли ва тушинарли шаклда баён қилишдан иборатдир.

Ўтган куни «Правда» газетасида Олтой ўлкаси қишлоқ хўжалиги ходимларининг ўртоқ Сталинга ёзган мактуби э'лон қилинди. Колхоз тузумини янада мустаҳкамлашдан иборат Сталинча программадан илҳомланган Олтой ўлкасининг шонли ғаллакорлари социалистик деҳқончилик ва чорвачилик ходимларининг Улуғ Октябрь 30 йиллиги шарафига бағишланган Бутун Иттифоқ мусобақаси байроғини баланд кўтармоқдалар. Олтойликларнинг ажойиб ташаббусини ҳар тарафлама тарғиб қилиш, колхозчилар оммасини юқори ҳосил олишга сафарбар қилиш—матбуотнинг кечиктирилмайдиган вазифасидир.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ, 1946 йилда қишлоқ хўжалигининг мўл ҳосил етиштирган донгдор илғорларига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди. Колхоз қишлоғининг юзларча энг яхши кишилари Совет Иттифоқининг орденлари блан мукофотланди. Партия ва ҳукумат колхоз хўжалиги стахановчиларининг яхши тажрибаларини ғоят қадрлайдилар, бу тажрибаларни ҳамма жойга ёйиш бутун қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун жуда катта манба' деб биладилар.

Ҳар қандай янгиликка сезгирлик блан жиддий э'тибор қилиш, бундай янгиликни амалга ошириш учун зўр бериб ҳаракат қилиш большевистик матбуотга хос хусусиятдир. Ҳозирги вақтда газеталаримизнинг энг олижаноб, энг муҳим вазифаларидан бири мўл ҳосил олиш учун курашда, колхозларда меҳнатни уюштиришда, дала ишларини машиналаштиришда, чорвачиликни ривожлантиришда илғорларнинг эришган тажрибаларини кенг суратда ёйишдан иборатдир. Мўл ҳосил олиш учун зўр ғайрат блан фидокорона ишлаш намуналарини кўрсатаётган қишлоқ хўжалиги илғорларига газета саҳифаларида ҳар қачонгидан кўра кўпроқ ўрин бериш керак. Матбуотимиз бу кишиларнинг шуҳратини ошириши, социалистик далаларнинг барча меҳнаткашларига ана шу илғорлар тажрибасини ўргатиши лозим. Намуна кўрсатиш ғоят катта кучдир. Ҳамма ерда муваффақиятга эришмоқ учун шу кучдан тўла фойдаланиш керак.

Саратов областида чиқадиган «Коммунист» газетаси бу соҳадаги ишларини тўғри уюштирди. Бу газета ўз саҳифаларида «Илғор колхозчиларнинг тажриба минбари» бўлимини ташкил этди. Редакция кейинги вақтларда «Большевик» қишлоқ хўжалиги артели колхозчиларининг юқори ҳосил олиш учун кураш методлари блан, Реввоенсовет номли колхознинг иш тажрибалари блан, Карл Маркс номли колхознинг 1947 йилги ишлабчиқариш плани блан газетхонларни таништирди ва ҳоказо.

Партиямизнинг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш йўлидаги кураши матбуот олдига тобора янги ва катта талаблар қўяди. Кўпгина газеталаримиз қишлоқ хўжалигига доир масалаларни шу вақтгача етарли даражада ёритмадилар. Газета редакциялари колхозлар ва машина-трактор станцияларининг ишларига жиддий э'тибор қилмадилар, колхоз қурилишига доир асосий масалаларни кўрмай қолдилар. Газеталарнинг ба'зи ходимлари колхоз ҳаёти тўғрисида ёзишдан ҳам осон иш йўқ, деб ўйлайдилар. Қишлоққа келиб бирқанча ижобий ёки салбий факт тўпласанг бас, шу блан ёзиладиган хабар ҳам тайёр. Ишга ана шундай енгилтаклик блан қараш натижасида газета саҳифаларида юзаки ва суюқ материаллар босилади. Бу материалларда жойлардаги ишлар таҳлил этилмайди, бошқаларга ибрат бўладиган таклифлар ўртага қўйилмайди, фактлар ва ҳодисалар сиёсий жиҳатдан ўткир шаклда баён қилинмайди.

Мисол учун «Советская Белоруссия» газетасининг иш усулини кўрсатиш мумкин. Ма'лумки, республикада қишлоқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш соҳасидаги ишларда жуда катта камчиликлар юз берди; партия ва совет ташкилотлари колхоз ва МТС ларга суст раҳбарлик қилдилар. Аммо, газета ана шу камчиликларни йўқотишда партия ташкилотларига ёрдам бермади. Бунинг устига бу газета кўпинча камчиликларни шуваб ўтди ва большевикча ўткир танқид қилишга жур'ат этмади. «Советская Белоруссия» газетаси қишлоқдаги ҳаётни мунтазам суратда ёритмайди. Газета саҳифасида қишлоқ хўжалигига доир масалалар ҳақида босилаётган материалларнинг кўпи тасодифий материаллардир. Бу материалларда колхоз ва МТСларнинг ишлари ҳар тарафлама таҳлил этилмайди, ба'зи колхоз ва МТС ларнинг муваффақият қозониш сабаблари ва қолоқ колхоз ҳамда МТСларнинг кейинда қолиш сабаблари кўрсатиб берилмайди. Газета кўклам экиш ишларига тайёргарликни ёритиш юзасидан план тузган эмас. Редакция экиш олдидан кўриладиган тайёрлик ишларида кейинда қолаётган районлардан муҳим оператив материал уюштириш учун ҳаракат қилмаётир. Белоруссия газетасининг редакцияси колхоз хўжалиги илғорларининг тажрибаларини жуда суст пропаганда қилмоқдаки, бу ҳол унинг ишидаги жиддий нуқсондир.

Бошқа ба'зи республика, ўлка ва область газеталарининг ишларида ҳам шундай камчиликлар бор. Бундай камчиликларга тоқат қилиб бўлмайди! ВКП(б) область ва ўлка комитетлари, иттифоқчи республика компартия Марказий Комитетлари газета саҳифаларида қишлоқ хўжалиги масалаларини ва қишлоқдаги партиявий-сиёсий ишларни анча яхшироқ ёритиш учун лозим бўлган ҳамма чораларни кўришлари керак. Даставвал, газеталарда босиладиган материалларнинг ғоявий-сиёсий жиҳатдан юксак савияда бўлишини та'минлаш лозим.

Газеталар колхоз, совхозларнинг, машина-трактор станцияларининг ишларини ҳартарафлама яхши билиб ёзмоқлари керак, шундай ёзмоқ кераккки, ҳарбир мақола ва хабар ўз олдига қўйган мақсадга эришсин, қишлоқ хўжалиги ходимларига амалий ёрдам бериш, юқори ҳосил учун курашда энг яхши усул ва йўлларни танлашга имкон берсин; шундай ёзмоқ кераккки, большевистик матбуотнинг ҳарбир сўзи қишлоқ меҳнаткашларининг фикрини оширсин, уларнинг сиёсий савиясини ва ишлабчиқариш соҳасидаги фаолиятини оширсин. Газеталарнинг энг ўткир қуроли— ўз-ўзни танқиддир. Камчиликларни дадиллик блан очиб ташлаш, МТС ва колхозларнинг, партия ва совет ташкилотларининг ишларидаги хато ва нуқсонларни танқид қилиш, қолоқларни илғорлар даражасига кўтариш — матбуотимизнинг энг муҳим бурчидир.

Мамлакатнинг жанубий районларида кўклам дала ишлари бошланди. Экиш ишларини муваффақиятли ўтказиш ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорини амалга ошириш йўлида, мўл ҳосил олиш йўлида кўриладиган энг муҳим биринчи қадамдир. Матбуот экин кампанияси бошланиши бланоқ ҳақиқатан ҳам чинакам оперативчилик кўрсатиши, кўклам экиш ишларини муваффақиятли ўтказиш учун, юксак интизом ва уюшқоқлик учун чинакам кураш олиб бормоғи лозим. Краснодар газетаси «Советская Кубань»нинг хатосини назарда тутиш керак. Бу газета дала ишларини кечикиб ёритмоқда. экин экишнинг биринчи кунларида йўл қўйилган камчиликларни танқид қилмади ва бу блан турмушдан орқада қолди.

Газета редакцияси қишлоқ ҳаётини, деҳқончилик ишларининг бажарилишини моҳирлик блан мазмунли қилиб ёритишни истаса, қишлоқ мухбирлари активларини, қишлоқ хўжалиги мутахассисларини, партия ва совет ходимларини матбуотга жалб этиш тўғрисида доим ҳаракат қилмоғи лозим.

Матбуотимизнинг кучи унинг партиявий бўлишидадир. Партия комитетлари газеталарнинг ишларига доим етакчилик қилишлари, хўжалик ва сиёсий ҳаётимизда уларнинг аҳамиятини оширишлари лозим.

Шу муносабат блан район газеталари тўғрисида алоҳида гапиришга тўғри келади. Бу газеталарнинг кўпи қониқарсиз ишламоқда, ўз вазифаларини яхши бажармаётир, район партия комитетлари эса ўз газеталарининг кейинда қолишига ва паст савияда бўлишига тоқат қилиб келмоқдалар. уларга раҳбарлик қилмаётирлар. Матбуотга нисбатан большевикларга хос бўлмаган ана шундай нотўғри қарашларга хотима бериш пайти келди. Район партия комитетининг секретари шуни эсда тутиши кераккки, агар у газетага э'тибор қилмаса, унинг мазмуни блан қизиқмаса, район партия ташкилотини оммага раҳбарлик қилиш учун керакли бўлган энг муҳим дастакдан маҳрум этади. Қишлоқ хўжалигининг аҳволи ва уни ривожлантириш учун район партия комитетининг жавобгарлиги бениҳоя ошган ҳозирги пайтда район газетасининг ролини кучайтириш, қишлоқдаги ташкилий ва сиёсий ишларни мустаҳкамлаш учун ундан фойдаланиш зарур.

ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг чиқарган қарори барча партия ташкилотларининг ишлари учун жанговар программадир, бутун матбуотимизнинг иши учун большевистик программадир.

(«ПРАВДА»нинг 22 мартдаги бош мақоласи).

Қишлоқ хўжалик илғорлари СССР орденлари блан мукофотланди

Республика, ўлка ва областьларнинг 1946 йилда буғдой, жавдари буғдой, макка жўхори, қанд лавлаги ва пахтадан юқори ҳосил олган қишлоқ хўжалик илғорлари СССР Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ СССР орденлари блан мукофотландилар.

Мукофотланган қишлоқ хўжалик илғорлари ўртасида Ўзбекистон ССРдан қуйидаги кишилар бор;

ЛЕНИН ОРДЕНИ БЛАН МУКОФОТЛАНДИ

ҚАНД ЛАВЛАГИДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

Қаюмов Салим — Самарқанд область, Иорпой районидаги Охунбобоев номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 743 центнердан ҳосил олган.

Қўлдошев Комил — Фарғона область, Қўқон районидаги Максим Горький номли колхознинг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 704 центнердан ҳосил олган.

ПАХТАДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

Охунов Мулла — Андижон область, Сталин районидаги Будённий номли колхознинг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 71 центнердан ҳосил олган.

Отабоева Яхшигул— Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 10 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 80,1 центнердан ҳосил олган.

Бобожонова Тошниёз — Сурхондар'ё область, Сариосиё районидаги «Трактор» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 70 центнердан ҳосил олган.

Даданонов Аҳмад — Фарғона область, Охунбобоев районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 108,5 центнердан ҳосил олган.

Эшонқулов Усмон — Андижон область, Марҳамат районидаги Киров номли колхознинг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 72 центнердан ҳосил олган.

Қорабоев Ғаффор — Фарғона область, Охунбобоев районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 110 центнердан ҳосил олган.

Қоратоев Орифжон— Андижон область, Ворошилов районидаги «Деҳқонобод» колхознинг звено бошлиғи; 9 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 79 центнердан ҳосил олган.

Машарипов Ғани — Тошкент область, Ўртачирчиқ районидаги «Красний партизан» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 73,7 центнердан ҳосил олган.

Мелиева Мамахол — Қашқадар'ё область, Китоб районидаги Карл Маркс номли колхознинг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 71,3 центнердан ҳосил олган.

Мирзабоев Абдулазиз — Фарғона область, Бағдод районидаги «Ленин йўли» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 70 центнердан ҳосил олган.

Нурматова Нарухайхон — Андижон область, Чинобод районидаги Киров номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 74 центнердан ҳосил олган.

Сайдаҳмедова Хайри — Андижон область, Балиқчи районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 70,1 центнердан ҳосил олган.

Султонов Қорабой — Тошкент область, Ўртачирчиқ районидаги Карл Маркс номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 73 центнердан ҳосил олган.

Турсунқулов Ҳамроқул — Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг раиси; 10 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 70,1 центнердан ҳосил олган.

Урозбекова Миной—Тошкент область, Янгийўл районидаги Фрунзе номли колхознинг звено бошлиғи; гектаридан 99,15 центнердан ҳосил олган.

Урунов Сайдмурод — Бухоро область, Шофрикон районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 83 центнердан ҳосил олган.

Ҳасанов Шоҳимардон — Сурхондар'ё область, Шўрчи районидаги «Обод он» колхозининг звено бошлиғи; гектаридан 103 центнердан пахта ҳосили олган.

Холов Фозил — Қашқадар'ё область, Китоб районидаги Энгельс номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 74 центнердан ҳосил олган.

Юнусалиев Акбар — Андижон область, Андижон районидаги Карл Маркс номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 71 центнердан ҳосил олган.

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ БЛАН МУКОФОТЛАНДИ

ҚАНД ЛАВЛАГИДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

Турғунбоев Абдураҳим — Янгийўл районидаги «Қизил Шарқ» колхозининг бригада бошлиғи; 17 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 638 центнердан ҳосил олган.

ПАХТАДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

Абдуллаев Али — Тошкент область, Қорасув районидаги XVIII Партсъезд номли колхознинг звено бошлиғи; 3 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил олган.

Абдураззоқов Соли — Фарғона область, Қува районидаги Чкалов номли колхознинг звено бошлиғи; 7 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 62,6 центнердан ҳосил олган.

Аҳроров Мамақўзи —Андижон область, Ворошилов районидаги «Деҳқонобод» колхозининг бригада бошлиғи; 25 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 66 центнердан ҳосил олган.

Бобоев Қўчқорбой — Тошкент область, Чиноз районидаги «Политотдел» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 61 центнердан ҳосил олган.

Бобоев Ўроқ — Бухоро область, Бухоро районидаги Куйбишев номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил олган.

Жалилова Нават — Қашқадар'ё область, Шаҳрисабз районидаги «Қизил агроном» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 67,1 центнердан ҳосил олган.

Эшматов Турдимат —Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 9 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 65 центнердан ҳосил олган.

Эшмурзаев Жўра — Сурхондар'ё область, Узун районидаги «1-нчи Май» номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60,5 центнердан ҳосил олган.

Эрматов Нурмат — Фарғона область, Марғилон районидаги 1-нчи МТСнинг трактор бригадаси бошлиғи. Бу бригада ишлаган 100 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 30,5 центнердан ҳосил олган.

Қораев Мамадали— Самарқанд область, Пастдарғам районидаги «Оқолтин» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 68 центнердан ҳосил олган.

Қўшматов Ёқубжон — Сурхондар'ё область, Узун районидаги «Янги куч» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 64,1 центнердан ҳосил олган.

Мамадалиев Аҳмадали — Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 8 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил олган.

Мамажонов Бегмат — Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 8 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил олган.

Мамирқулова Зайнаб — Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 9 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 62,1 центнердан ҳосил олган.

Мирзабоев Бозор — Наманган область, Тўрақўрғон районидаги «Сер ҳаракат» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 67,4 центнердан ҳосил олган.

Пак-Мин-Гап—Тошкент область, Янгийўл районидаги 1-нчи МТСнинг трактор бригадаси бошлиғи; 520 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 44,1 центнердан ҳосил олган.

Пўлатов Жалол — Тошкент область, Янгийўл районидаги «Социализм» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 67 центнердан ҳосил олган.

Содиқов Холиқ — Сурхондар'ё область, Шеробод МТСи трактор бригадасининг бошлиғи. Бу бригада ишлаган 130 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 20,2 центнердан ҳосил олинган.

Сотиболдиев Усмонжон — Тошкент область, Янгийўл районидаги Каганович номли колхознинг бригада бошлиғи; 25 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 58,5 центнердан ҳосил олган.

Убайдуллаев Дарвиш — Наманган область, Наманган районидаги Сталин номли колхознинг бригада бошлиғи; 20,5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 61,1 центнердан ҳосил олган.

Ўрунов Абдужалил — Самарқанд область, Пастдарғам районидаги Максим Горький номидаги колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 63 центнердан ҳосил олган.

Фозилов Мирзокир — Тошкент область, Янгийўл районидаги 2-нчи МТС трактор бригадасининг бошлиғи. Бу бригада ишлаган 260 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 36 центнердан ҳосил олинган.

Ҳайдарова Нози — Сурхондар'ё область, Узун районидаги «Агрокультура» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил олган.

Холиқов Абдулла — Тошкент область, Чиноз районидаги 1-нчи МТС трактор бригадасининг бошлиғи Бу бригада ишлаган 167 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 38 центнердан ҳосил олинган.

Ҳалилов Қўчқор — Фарғона область, Бағдод районидаги «Қизил тўлқин» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 63 центнердан ҳосил олган.

Ҳамроқулов Мамадали — Андижон область, Жалақудуқ районидаги Ворошилов номли колхознинг бригада бошлиғи; 41 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 62 центнердан ҳосил олган.

Хан-Дин-Чун — Тошкент область, Ўртачирчиқ районидаги 2-нчи МТС трактор бригадасининг бошлиғи; 140 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 44,2 центнердан ҳосил олган.

Худоев Оллаиазар — Бухоро область, Свердлов районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 67 центнердан ҳосил олган.

Худоёров Эгамберди — Андижон область, Ворошилов районидаги «Деҳқонобод» колхозининг бригада бошлиғи; 22,5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 59 центнердан ҳосил олган.

Чигарев Иван Евдокимович —Тошкент область, Янгийўл районидаги 2-нчи МТС трактор бригадасининг бошлиғи. Бу бригада ишлаган 220 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 36,5 центнердан ҳосил олинган.

Шодибеков Саид — Тошкент область, Қорасув МТС трактор бригадасининг бошлиғи; 200 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 43,2 центнердан ҳосил олган.

Йўлдошева Назира —Тошкент область, Сирдар'ё районидаги «Ҳақиқат» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 60,1 центнердан ҳосил олган.

Улуғ Октябрьнинг ўттиз йиллигини муносиб кутиб олайлик!

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ 10 МИНГ ТОННА МИНЕРАЛ ЎҒИТ БЕРАМИЗ

Цехимиздаги барча аппаратчи ишчилар, инженер ва техниклар Ленинград корхоналари коллективларининг чақириғига қўшилиб, бу йил республикамиз пахта далалари учун пландан ташқари камида 10 минг тонна минерал ўғит ишлаб чиқариш, 4.000 тонна буғ иқтисод қилиш, минерал ўғит таннархини пасайтириш, Улуғ Октябрь революциясининг ўттиз йиллиги кунигача цехда ишлаб турган ишчилардан 30 кишининг малакасини ошириш ва разрядларини кўтариш каби мажбуриятлар олдилар.

Цехимиздаги барча ишчилар ўз зиммаларига олган мажбуриятларини ошириб бажариш учун астойдил ғайрат қилмоқдалар. Цехимиз январь ва февраль ойларида пахта далалари учун пландан ташқари 1.000 тонна ўғит ишлаб чиқарди. Мартнинг биринчи ярмида эса пландан ташқари 800 тонна ўғит тайёрланди.

Цехдаги стахановчилар ғайрат блан ишламоқдалар. Шу блан бирга улар меҳнат унумини ошириш, ишлабчиқариш жараёнларини яхшилаш мақсадида кўпгина яхши маслаҳатлар бераётирлар. Механик ёрдамчиси ўртоқ Санжаров бир фойдали таклиф берди. Унинг маслаҳати амалга оширилганда аппаратларнинг унуми қарийб 10 процент ошди. Слесарьлар бригадасининг бошлиғи коммунист ўртоқ Ешванкин ҳам бир яхши таклиф берди. Бу таклифни амалга ошириб яхши натижаларга эришаётирмиз. Бу таклиф йил сайин 50 минг сўмлик материал тежашга ёрдам беради.

Биз илғорлар қаторини ўстиришга алоҳида э'тибор бермоқдамиз. Энг яхши стахановчиларнинг тажрибалари бригада ва сменаларда оммалаштирилиб борилади. Бу жуда яхши натижа бераётир. Масалан электрчи Вервов кейинги кунларгача ёмон ишлар ва ўз нормасини аранг бажарар эди. У илғор ишчиларнинг тажрибасини ўрганиб олди ва шу кунларда топшириқни 280—300 процент бажараётир. Шунингдек Қабулов, Шарипова ва бошқа ишчилар ҳам илғорлар тажрибасини ўрганиб, меҳнат унумини оширдилар ва стахановчилар қаторига қўшилдилар.

Омон ИЛ'ЁСОВ.

Чирчиқ азот-ўғит комбинатининг цех бошлиғи, инженер.

МАТЕРИАЛЛАРНИ ТЕЖАБ-ТЕРГАБ САРФЛАЙМИЗ

СССР Йўллар министрлигига қарашли машинасозлик заводининг коллективи ленинградлилар чақириғига қўшилиб, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 30 йиллигини муносиб ютуқлар блан кутиб олишга қарор қилди.

Завод коллективи йиллик планни улуғ байрам кунигача тўла ва ошириб бажариш, айниқса материалларни тежаб-тергаб сарфлаш, байрамгача кам деганда 2 миллион сўмлик ҳар хил материалларни иқтисод қилиш мажбуриятини олди.

Завод коллективи ўз мажбуриятини шараф блан ўтамоқда. Завод февраль ойи планини 110 процент бажарди. Цехларда Октябрь олди мусобақаси кун сайин кенгаймоқда. Металл рандаловчи ўртоқ Пискуп улуғ байрам кунигача 4 йиллик нормани бажариб қўйишга сўз берди.

Шунингдек заводдаги илғор стахановчилардан токарь Жамолов, слесарь Моисеев ўртоқлар кунлик топшириқларни сурункасига 400 — 500 процентдан адо этаётирлар.

Р. ДАМИНОВ.

Олий унвон ва мукофотга жавобан янада яхшироқ ишлаймиз

СССР Олий Совети Президиумининг пахтадан мўл ҳосил етиштирган пахта усталари қаторида бригада бошлиғи Муҳиддинжон Умаровга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берганлиги ҳақидаги шодиёна хабар Фарғона область, Охунбобоев районидаги Сталин номли колхоз а'золарини бениҳоя қувонтирди. Шу муносабат блан Сталин номли колхоз а'золарининг митинги бўлиб ўтди. Митингда 500 га яқин киши қатнашди.

Митингда область партия комитетининг пропаганда бўйича секретари ўртоқ Расул Муҳаммадиев ўтган йили ҳар гектардан 107,5 центнер ҳосил берган бригада бошлиғи Муҳиддинжон Умаровга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш ҳақидаги фармонни ўқиб эшитдирди ва фахрий унвон ҳамда олий мукофот блан табриклади.

Митингда звено бошлиғи ўртоқ Ғафур Қорабоев сўзга чиқиб, бундай деди:

— Бригада бошлиғимиз ўртоқ Муҳиддинжон Умаровга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган фахрий унвон берилиб, Ленин ордени ҳамда «Ўроқ ва Болға» олтин медали блан мукофотланиши бизни жуда қувонтирди. Биз ҳукуматимизнинг олий мукофотига жавобан, янада яхши ишлаб, пахтадан мўл ҳосил етиштирамиз.

— Ҳукуматимизнинг, — деди ўртоқ Муҳиддинжон Умаров, — пахтадан мўл ҳосил етиштиришдаги хизматларимни ҳисобга олиб, менга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бергани учун Ленин-Сталин партиясидан, ўртоқ Сталиндан чексиз миннатдорман. Бу унвон ва олий мукофот мендан пахта ҳосилини тобора кўтариш, билимимни тинмай ошириб, пахтадан мўл ҳосил етиштириш йўлида бундан ҳам яхшироқ ишлашимни талаб қилади. Мен олий мукофотга жавобан, бу йил 20 гектар ернинг ҳар гектаридан 120 центнер ҳосил етиштиришга ва'да бераман. Бунинг учун чигитни барвақт, агротехника қоидалари асосида экиб олишимиз керак.

Колхоз раиси ўртоқ Қодиржон Умаров бундай деди:

— Олий мукофот бизни янада янги муваффақиятларга ундайди. Биз бу йил колхозимизда 258 гектар ерга чигит экиб, гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштирамиз.

Қ. ЮСУПОВ.

ҚИЗИЛ УЗБЕКИСТОН

1947 ЙИЛ 25 МАРТ, № 61 (6736)

ВКП(б) МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА УзК(б)П МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРЛАРИНИ БАЖАРАМИЗ

Республикамизнинг илғор сабзавотчилик ва боғдорчилик колхози

1. Бизнинг муваффақиятларимиз

Сабзавотчилик ва боғдорчиликда республикада илғор ҳисобланган Самарқанд Қишлоқ районидаги Каганович номли колхоз хўжаликни маданий усулда олиб бориш блан бошқалардан фарқ қилади.

Колхознинг боғлари, токзорлари ва сабзавот экинлари майдони ва ҳосили йилдан-йилга ошмоқда. Чорвачилик фермаларидаги моллари ҳам кўпайиб, уларнинг маҳсулдорлиги ошмоқда.

Колхознинг ва колхозчиларнинг даромади бир мунча ошди. Колхознинг бўлинмас фондига ажратилган маблағдан кўпгина хўжалик ва жамоат бинолари, колхозчилар учун турар-жойлар қурилган.

Колхоз бу муваффақиятларга қандай қилиб эришганлигини колхоз раиси ўртоқ Иброҳимов ўз мақолаларида муфассал айтиб беради. Қуйида ўртоқ Иброҳимовнинг биринчи мақоласи босилади.

Самарқанд Қишлоқ районидаги Каганович номли колхоз 1942 йилгача мева, узум ҳамда пахта етиштириб келди. Шундан кейин колхоз пахта ўрнига сабзавотчилик блан шуғулланиб, консерва заводига маҳсулот етиштириб берадиган бўлди.

Колхознинг умумий экин майдони 320 гектар бўлиб, бундан 116 гектари ток, 111 гектари боғ, 23 гектари сабзавот, 30 гектари беда, 13 гектари дон ва 27 гектари бошқа экинлардир.

Колхозда сутчилик, йилқичилик, қўйчилик ва паррандачилик фермалари тузилган. Шунингдек колхозда асаларичилик ҳамда ипак қуртларини коллектив боқиш иши ҳам йўлга қўйилган.

Колхозимизда мева блан токзорлар етакчи ўрин тутади. Чунки, мева блан токзорларнинг кўпайишига биз ҳамиша алоҳида э'тибор берамиз. Агар 1936 йилда мевали боғларимиз 13 гектар бўлган бўлса, беш йилдан кейин 81 гектарга ва 1946 йилда эса 111 гектарга етди.

Токзорларимиз ҳам шундай. 1936 йилдаги 27 гектар узумзор боғимиз беш йилдан кейин 56 гектарга, 1946 йилда эса 116 гектарга етказилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш учун, экин майдонини оширишгина кифоя қилмайди, албатта. Балки боғ ва токзорнинг ва бошқа экинларнинг ҳосилини ошириш учун чинакам иш олиб бориш керак. Колхозчиларимиз мева дарахтлари ва токларни яхши парвариш қилиб, улардан йилдан-йилга мўл ҳосил етиштириб келмоқдалар.

1936 йилда колхозимиз ҳар гектардан ўрта ҳисобда 16 центнердан мева, 26,5 центнердан узум ҳосили олган эди. 1941 йилда 19 центнердан мева, 45,3 центнердан узум, 1946 йилда эса 28,2 центнердан мева, 114,4 центнердан узум ҳосили олди.

Пиллачилик соҳасида ҳам катта муваффақиятга эришдик. 1941 йилда «Оқ Бағдод» нав'ли уруғлик пилладан ҳар қути қурт ҳисобига 58 килограммдан пилла етиштирган бўлсак, 1946 йилда 73.4 килограммдан пилла олдик.

Чорвачилигимиз ҳам ўн йил ичида қарийб уч ҳисса кўпайди ва ҳозир фермаларимизда 813 та қўй-эчки, 136 қорамол ва 66 та отимиз бор.

Колхозчиларимиз фидокорона меҳнатларининг самараси юқорида кўрсатиб ўтилганлардан ҳам ма'лум бўлиб турипти. Шуни эслатиб ўтиш керакки, хўжалигимиздаги биронта соҳа орқада қолгани йўқ. 1936 йилда колхознинг умумий даромади 360 минг сўмдан ортмаган, ҳарбир меҳнат кунига 3 сўм 20 тийиндан ҳақ берилган эди. 1941 йилда колхознинг умумий даромади бир миллион 100 минг сўмга етди ва ҳарбир меҳнат кунига 5 сўм 60 тийиндан пул, ғалла, гўшт, сабзавот, магиз бўлиб 1,37 килограммдан натура ҳақи берилди. Ўтган йили эса колхозимиз 3 миллион 600 минг сўм даромад қилди ва ҳарбир меҳнат кунига 18 сўм 90 тийиндан пул, 2,7 килограммдан маҳсулот берилди.

Колхоз даромадининг тез ўсиши колхозчилар бойлигини ортдирди ва жамоат хўжалигини янада юксалтириш учун катта имкониятлар очилди. Колхоз янги бинолар қуришга ва асбоб-ускуналар олишга катта маблағ сарф қилди. Сўнгги йилларда ҳаммом, 3 та молхона, қурт боқиш учун 2 та бино, сабзавотхона, 2 та омбор, радиоузел, телефон комутатори қурди. Ҳозир биз 120 киловатт қувватли гидростанция ва насос станцияси қуришга киришдик.

Колхоз жамоат меҳнати колхозчилар ҳаёти фаровонлиги ва давлатмандлигининг асосий манба'идир. 1946 йилда ҳукумат томонидан белгиланган меҳнат куни минимумини бажармаган битта ҳам колхозчи қолмади ва ҳарбир колхозчи ўрта ҳисобда 320 тадан меҳнат куни ишлади.

Бу муваффақиятларга шунинг учун ҳам эришдикки, колхозимизда ҳамма иш колхоз ҳаётининг асосий қонуни бўлган қишлоқ хўжалик артелининг сталинча Устави асосида олиб борилди. Худди шу нарсагина колхозчиларимизнинг ишлабчиқариш фаолиятини оширди, меҳнат интизомини мустаҳкамлади.

Қишлоқ хўжалик артели уставини колхозда амалга ошириш — биринчи навбатда ердан фойдаланишда большевикча тартиб ўрнатиш, демакдир. Бизда колхозчиларнинг шахсий фойдаланишлари учун ажратилган томорқа ерлар Уставда белгиланган миқдорда берилган.

Қишлоқ хўжалик артелининг устави колхоз ҳаётини демократик асосда тузиб, колхозчиларнинг ҳарбир фойдали фаолиятини ҳар тарафлама ривожлантиришни, уларнинг аср бўйи йиғилиб келган тажрибаларидан колхоз деҳқончилигини юксалтириш мақсадида, кенг фойдаланишни талаб этади.

Бизда колхозчиларнинг умумий йиғилиши ҳақиқатан ҳам колхозни бошқарувчи олий орган ҳисобланади. Ҳамма асосий ва ҳал қилувчи масалалар колхозчиларнинг умумий йиғилишида муҳокама қилинади ва тасдиқланади. 1946 йилда колхозчиларнинг 27 марта умумий йиғилиши бўлди. Бу йиғилишларда: колхознинг ишлабчиқариш плани, бригада ва звеноларга ишлабчиқариш топшириқлари, иш нормаси ва меҳнатга ҳақ тўлаш, ички тартиб қоидаси, кирим-чиқим сметаси, колхозчиларнинг меҳнат кунларига бериладиган пул ва натура авансининг миқдори ва бошқалар кўрилди ва тасдиқ қилинди.

Қишлоқ хўжалик артели Сталинча уставининг асосий қоидаларига ана шундай тўғри ва ҳалол амал қилишимиз ва меҳнатга ҳақ тўлаш ҳамда рағбатлантиришда янги усул қўлланишимиз натижасида, колхозимиз янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритмоқда. **Исмоил ИБРОҲИМОВ.**

Самарқанд Қишлоқ районидаги Каганович номли колхознинг раиси.

Уйчида тракторлардан унумли фойдаланилмаётир

(«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан)

Сталин қишлоқ советидаги «Қизил шарқ» ва Сталин номли колхозларга биринчи МТСнинг ўртоқ Ёқубжон Қозоқов бошлиқ бригадаси йил бошиданоқ бириктирилган эди. Бу колхоз раҳбарлари трактор ремонтини пухта ўтказиш учун ремонтда ишлаётган тракторчиларга ҳар тарафлама моддий ёрдам бердилар. Бригада 3 СХТЗ тракторини муддатдан бир ой олдин ремонтдан чиқариб, 5 мартдан ер ҳайдашни бошлади.

Яхши қараб туриш орқасида бригаданинг тракторлари тўхтовсиз ва унумли ишламоқда. Тракторчи ўртоқ Ҳожимирза Юсупов икки корпусли плуг блан кунда 4,5 ўрнига 6—7 гектарга етказиб ер ҳайдамоқда. Тракторчи ўртоқ Боймирза Жабборов кундалик ер ҳайдаш топшириғини 155—160 процентга етказиб бажараётир. Натижада бу бригада сўнгги 10 кун ичида 112,5 ўрнига 174,7 гектар ер ҳайдади.

«САКУ» колхозида хизмат қилаётган ўртоқ Абдуназар Парпиев бошлиқ трактор бригадаси ҳам унумли ишлаётир. Бригада 3 трактор блан 8 кунда 100,5 ўрнига 158.4 гектар пахта ерини ҳайдади. Тракторчи Худойберди Далабоев, Оминахон Эшматова ва Эргаш Алиев ўртоқлар кундалик ер ҳайдаш топшириғини 170—180 процентга етказиб бажараётирлар.

Лекин МТСнинг ҳамма трактор бригадаларида ҳам иш яхши деб бўлмайди. Бултур МТС да олдинги бригадалардан ҳисобланган ўртоқ Мамадалиев бошлиқ трактор бригадаси шу кунларда ёмон ишлаётир. Бу бригада 3 трактор блан 10 кунда 135 ўрнига фақат 94 гектар ер ҳайдади.

Тракторларнинг техника парваришига яхши э'тибор бермаган ва тракторларни 1—2 соатлаб бекор туришга йўл қўйган Абдуфаттоҳ Қориев бошлиқ бригадада ҳам иш унуми кундан-кунга пасаймоқда. Куйбишев номли колхозда бу бригада 2 трактори блан биринчи бешкунликда 45 ўрнига 35, иккинчи бешкунликда эса 45 ўрнига 25,5 гектар ер ҳайдади. Кейинги кунларда кундалик график 40—45 процент бажарилади, халос. Бундай ёмон аҳволлар МТСнинг бошқа трактор бригадаларида ҳам бор.

Райондаги айрим колхозларнинг раҳбарлари трактордан тўғри фойдаланмаётирлар. Уйчи қишлоқ советидаги «Большевик» колхозининг пахта экадиган 180 гектардан ортиқ ери тобидан ўтиб қолди. МТС дан бу колхозга юборилган 2 НАТИ трактордан колхоз раҳбарлари (раиси Қамбарали Қирғизбоев) тўғри фойдаланиш ўрнига аксинча иш қилмоқдалар. Трактор сувчи, ёқилғи етказиб берувчи ҳамда ричагчилар блан та'мин етилмаган. Тракторчилар ишни тўхтатиб ўзлари сувчилик қилаётирлар. Бу эса 2 НАТИ блан кунда 24 ўрнига 10—12 гектар ер ҳайдашга сабаб бўлмоқда.

Шунингдек Қизилровот қишлоқ советидаги Охунбобоев номли колхоз раҳбарлари (раиси Абдуғаффор Йўлдошев) ҳам тракторчиларга ҳар тарафлама шароит туғдириб бермаганлар. Шу сабабли бу колхозда ишлаётган Иномбой Хатамов бошлиқ трактор бригадасининг иш унуми жуда паст.

Шу қишлоқ советидаги «Қизил қаҳрамон» колхози (раиси ўртоқ Ашуров) колхоздаги тракторчилар учун маданий ва маиший шароит уюштирган эмас. Тракторчилар учун ҳатто яхши ётоқжой йўқ.

Уйчи республикамизнинг юқори ҳосилли районларидан бири ҳисобланади. Район пахтакорлари бултур механизациядан унумли фойдаланиб пахтадан мўл ҳосил олган эдилар. Бу йил эса Уйчи районининг пахтакор колхозлари дала ишларининг дастлабки даврида тракторлардан ва бошқа механизация воситаларидан ёмон фойдаланмоқдалар.

Ш. НИШОНОВ.

Чигит экиш 10 апрельда тамомланади

Сирдар'ё район Серноворосийский қишлоқ советидаги «Ҳақиқат» колхозининг а'золари ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг «Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари ҳақида» деб чиқарган қарори ва Ўзбекистон илғор пахтакорларининг IV қурултойи вакиллари томонидан ўртоқ Сталинга ёзилган мактуб асосида қишлоқ хўжалигини ва пахтачиликни ривожлантириш юзасидан янги-янги мажбурият олдилар.

Колхозчилар бу йил пахта майдонини 330 гектарга етказиш ва гектаридан 30 центнердан ҳосил бериш учун курашмоқдалар. Ҳозир пахта ерига пландаги 500 тонна ўрнига, 700 тонна гўнг, 150 тонна минерал ўғит солинди. 16 мартгача 200 гектар ер сифатли қилиб 25—27 сантиметр чуқурликда ҳайдалди. Колхозда 1 та НАТИ ва 2 та ХТЗ трактори яхши ишламоқда. Тракторчилардан Зацепин бир сменада 2 гектар ўрнига, 3 ва 3,5 гектардан, НАТИчи Крахмал ва Сухорюк ўртоқлар 10 гектар ўрнига, 12—14 гектардан ер ҳайдамоқдалар.

Колхознинг ўртоқ Исмоилжон Не'матов бошлиқ бригадаси ерини икки марта яхшилаб ҳайдаб бўлди. Бу бригада 20 мартдан бошлаб чигит экишга тушади. Шунингдек, Турғунбой Исаев, Шароф Жўраев ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳам 46 гектар ер экишга тайёрланди.

«Ҳақиқат» колхозининг а'золари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 30 йиллигини пахта тайёрлаш планини муваффақиятли тамомлаш блан қарши олиш учун ҳозир далада ўзаро социалистик мусобақани қизитиб юбордилар. Колхоз чигит экишни энг узоғи блан 10 апрельда тамомлайди.

Р. МАНСУР.

КОММУНИСТЛАР МУСОБАҚА ТАШАББУСЧИЛАРИ

«Қизил деҳқон» колхози Мирзачўл районида энг йирик ва илғор колхозлардан бири ҳисобланади. Шу колхоздаги 29 коммунист колхоз ишлабчиқаришида етакчи куч бўлиб хизмат қилмоқда.

Бу йил «Қизил деҳқон» колхози 500 гектар ерга чигит экади. Яқинда бўлиб ўтган партия мажлисида Р. Муҳамедов, У. Исомиддинов, К. Раҳматуллаев каби коммунистлар ҳар гектар пахта майдонидан ўрта ҳисобда 25 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олдилар.

5-нчи бригада бошлиғи коммунист Бойназар Кенжабоев 50 гектар пахта ерининг ҳар гектаридан 45 центнер, Одил Соҳибоев 55 гектар ерининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил топширишга ва'да қилдилар.

Н. НАЗАРОВ.

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

А. С. Пушкин ҳайкалининг очилиши

Шу йил 23 мартда Тошкент шаҳридаги Пушкин майдонида яқинда вафотига 110 йил тўлган буюк рус шоири А. С. Пушкин ҳайкалининг очилиш маросими бўлди.

Пушкин майдонида катта митинг ўтказилди.

Митингда Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретарьлари Ваҳобов ва Мирзааҳмедов ўртоқлар, ЎзССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ Кабанов, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони Армия генерали Петров, Тошкент шаҳар партия ва совет ташкилоти, илмий жамиятларнинг кўп сонли вакиллари ҳозир бўлдилар. Тошкент шаҳар Советининг раиси ўртоқ Ҳусаинов митингни очди.

Митингда сўзга чиққан шоир Уйғун, Куйбишев район партия комитетининг секретари ўртоқ Шкуратов ва 47-нчи мактаб ўқувчиси Карпова Пушкин ижодиёти барча халқлар учун катта аҳамиятга эга эканлигини уқдириб ўтдилар.

Оркестр Совет Иттифоқи гимнини ижро этар экан, йиғилганларнинг кучли қарсаклари остида, хайкалга ёпилган алвонлар туширилади ва буюк шоирнинг 7 ярим метрлик ҳайкали очилади.

А. С. Пушкин ҳайкалининг мармарларига унинг «Ҳайкал», «Декабристларга мактуб» ше'рларидан мисра'лар ўйилган.

Шоирнинг ҳайкалини архитектор Бабиевский лойиҳаси асосида ҳайкалтарош ўртоқ Иванов ишлаган.

Суратда: А. С. Пушкинга ўрнатилган ҳайкал.

А. С. Пушкин асарлари ўзбек тилида

Рус халқининг буюк куйчиси А. С. Пушкиннинг асарлари 1936 йилдан бошлаб ўзбек тилига кўплаб таржима қилина бошлади. 1937 йилнинг 10 февралигача, я'ни шоирнинг вафотига 100 йил тўлган кунгача. Ўзбекистон Давлат нашриёти А. С. Пушкиннинг кўп асарларини ўзбек тилида босиб чиқарди. Пушкиннинг «Евгений Онегин» ше'рий романи, «Кавказ асири», «Боқчасарой фонтани» достонлари, «Танланган ше'рлар» тўплами, «Капитан қизи», «Дубровский», «Марҳум Иван Петрович Белкиннинг ҳикоялари» повестьлари, «Борис Годунов», «Сув париси», «Моцарт ва Сальери» драмалари, ше'рий эртаклари ўзбек китобхонлари орасида кўп нусҳада тарқалди.

А. С. Пушкин асарларини ўзбек тилига таржима қилиш икки жиҳатдан катта аҳамиятга эга эди. Энг яхши шоир ва ёзувчи—таржимонларимизнинг иштироки блан қилинган бу катта иш, биринчидан, ўзбек адабиётини ажойиб таржима асарлар блан бойитди, иккинчидан, кўп ёзувчиларимизнинг ижодий малакасини, демак, ўзбек совет адабиётининг бадиий савиясини кўтаришга ёрдам берди.

А. С. Пушкин асарларини ўзбек тилига таржима қилиш иши шоирнинг юз йиллик юбилейидан кейин ҳам давом этди. Ҳозиргача Пушкиннинг, аввал таржима этилган асарларидан ташқари, «Лўлилар», «Полтава», «Мис чавондоз» достонлари таржима қилинди, «Султоншоҳ ҳақида эртак» каби ше'рий эртаклари қайтадан таржима қилинди, «Буюк Петрнинг арабни» ҳикоясидан бошқа барча проза асарлари таржима қилиб бўлинди.

Ўзбекистон Давлат нашриёти бу йил А. С. Пушкиннинг III томлик асарларини босиб чиқаради. III томликнинг биринчи томига шоирнинг танланган ше'рлари («Қишлоқ», «Сибирьга», «Ёдимдадир энг чиройли бир дам», «Арион», «Куз», «Булут», «Ҳайкал» ва бошқалар), иккинчи томига «Евгений Онегин» ше'рий романи, «Кавказ асири», «Боқчасарой фонтани», «Лўлилар», «Полтава», «Мис чавондоз» ва бошқа достонлар, ше'рий эртаклар, учинчи томига проза асарлари («Капитан қизи», «Дубровский», «Марҳум Иван Петрович Белкиннинг ҳикоялари», «Арзрум саёҳати» ва бошқалар) киритилди.

А. С. Пушкин асарларини энг яхши таржимонларимиз таржима қилдилар. Машҳур «Евгений Онегин» романини Сталин мукофотининг лауреати, Ўзбекистон Фанлар Академиясининг ҳақиқий а'зоси ўртоқ Ойбек таржима қилган. «Кавказ асири» достонини «Сув париси» драмасини, бирмунча ше'рларни марҳум шоир Ҳамид Олимжон таржима қилган. Шоирнинг ше'рий эртакларини Миртемир, «Лўлилар» достонини Темур Фаттох, «Полтава» достонини Ҳамид Ғулом, «Моцарт ва Сальери» драмаси ва бирмунча ше'рларни ўртоқ Шайхзода таржима қилганлар. Пушкиннинг проза асарларидан кўпини ёзувчи Абдулла Қаҳҳор таржима қилган.

А. С. Пушкин III томлик асарларининг Ўзбекистон Давлат нашриёти томонидан босиб чиқарилиши бизнинг шоир хотирасига қўйган энг яхши ёдгоримиз бўлади.

Х. УБАЙДУЛЛАЕВ.

М. ГОРЬКИЙ НОМЛИ ТЕАТР «РУС МАСАЛАСИ» ПЬЕСАСИНИ САҲНАГА ҚУЙДИ

Яқинда, Тошкентдаги Максим Горький номли Давлат рус драма театри Сталин мукофоти лауреати Константин Симоновнинг «Рус масаласи» номли пьесасини томошабинларга кўрсатди. Асарни театрнинг бадиий раҳбари режиссёр А. Г. Ридаль саҳнага қўйган. Саҳнани безаш ишларини ЎзССРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоби рассом В. В Роберг бажарган.

Асарда Макферсон ролини артист В. К. Козлов, Гарри Смит ролини артист А. И. Степанов, Мэрфи ролини артист П. Д. Никомаров, Гульд ролини артист Н. К. Слободской, Кесслер ролини ЎзССРда хизмат кўрсатган артист А. М. Шестаков, Харди ролини артист Н. П. Воробьёв, Джесси ролини ЎзССРда хизмат кўрсатган артист А. А. Гзовская, Мэг ролини артист Л. П. Деримарко, Вильямс ролини М. П. Зверев ва Престон ролини артист А. С. Мальковский ижро этдилар.

Спектаклни томошабинлар зўр қониқиш блан кўрмоқда.

ПАРТИЯГА ҚАБУЛ ИШЛАРИГА РАҲБАРЛИКНИ ЯХШИЛАЙЛИК!

ВКП(б) Марказий Комитети «Партия сафларининг ўсиши ва ВКП(б) га янгидан қабул қилинганлар ўртасида партия ташкилий ва партия сиёсий ишларини кучайтириш чоралари тўғрисида» деб чиқарган қароридан қарийб ярим йил вақт ўтди.

Партия Марказий комитети шу қарорида Улуғ Ватан уруши йилларида партия сафларининг ўсиш якунларини батафсил кўрсатиб, партияга қабул қилиш соҳасида йўл қўйилган жиддий хато ва камчиликларни очиб ташлади ҳамда ВКП(б) сафига янгидан қабул қилинган кишилар ўртасида ташкилий ва тарбиявий ишларни яхшилаш чораларини белгилаб ўтди.

Партия ташкилотлари ВКП(б) Марказий Комитетининг шу тарихий қарорига амал қилиб, ўз сафларини ватанимиз ишига садоқатли ишчилар, колхозчилар ва зиёлилар ҳисобидан тўлдирдилар. Булар уруш даврида ҳам ва урушдан кейинги тинчлик даврида ҳам Ватанимизнинг бахт-саодати йўлида фидокорона ишламоқдалар.

Наманган область партия ташкилотларининг шу тарихий қарорни бажариш соҳасидаги яхши ишларини та'кидлаш блан бирга ҳозирги вақтда ба'зи бир партия ташкилотларида давом этаётган жиддий нуқсонлар ва хатоларни кўрсатиб ўтиш керак.

Партия Марказий Комитети ўз қарорида, кўпгина партия ташкилотлари партияга қабул ишига раҳбарлик қилишда партия составини системали равишда яхшилашга э'тибор қилмайдилар. ВКП(б) Уставининг бузилишига йўл қўядилар, партияга якка-якка танлаб олиш принципига риоя қилмайдилар. Ҳақиқатда партияга қабул ишини ўз ҳолига ташлаб қўядилар, деб та'кидлаган эди. Наманган областининг айрим партия ташкилотларида шу қарорда кўрсатилган хато ва камчиликлар ҳали ҳам давом этмоқда. Ба'зи партия ташкилотлари деярлик ариза берганларнинг ҳаммасини суриштирмай-нетмай қабул қилаберадилар. Партияга қабул қилишда бундай енгилтаклик партия сафларига тайёрланмаган кишиларнинг ва айрим ҳолларда номуносиб кишиларнинг кириб қолишига сабаб бўлажагини унутадилар.

1946 йил давомида Наманган областида партияга киришни сўраб берилган 592 ариза муҳокама қилиниб, шундан фақат 11 таси қайтарилган.

Партия сафига янги а'золар қабул қилишда рақамлар кетидан қувиш, қабул қилинганларнинг сонигагина э'тибор қилиш, партия сафларига номуносиб ва айрим ҳолларда ярамас кишиларнинг кириб қолишига имконият беради.

Учқўрғон район партия комитети бюро йиғилишларидан бирида хўжалик ишларига доир 13 масалани муҳокама қилгандан кейин, шу йиғилишнинг ўзидаёқ бирданига 13 кишини партия сафига қабул қилган. Худди шунингдек Уйчи райони ҳам партияга киришни сўраб берилган аризаларнинг биронтасини қайтармаган.

Наманган областининг йирик саноат корхоналари, чунончи пахта заводи, ёғ заводи ва ўртоқ Дубровский директор бўлган завод партия ташкилотлари партия сафини етакчи касбдаги ишчилар, илғор инженер-техник ходимлар ҳисобига ўстиришга, партия составини муттасил яхшилаб боришга етарли даражада э'тибор қилмайдилар.

Пахта заводи ва ёғ заводи партия ташкилотлари ўтган йил давомида ишчилардан 25 кишини партия сафига қабул қилган. Лекин булар ўртасида битта ҳам етакчи касбга эга бўлган ишчилар, инженер-техниклар йўқ. 3-нчи сон пахта заводи партия ташкилоти ўтган йил давомида битта кишини ҳам партия сафига қабул қилмаган. Наманган районидаги 38 та бошланғич партия ташкилоти бутун йил давомида қишлоқ хўжалик мутахассисларидан фақат 2 кишини партия сафига қабул қилган.

Ба'зи бир бошланғич партия ташкилотлари ВКП(б) Уставида кўрсатилган: кафолат берувчиларнинг сони, стажи тўғрисидаги қоидаларга риоя қилмайдилар. Чунончи Янгиқўрғон районидаги Сталин номли колхоз партия ташкилоти Бобохонов ва Мусабоевларни партия сафига қабул қилган. Уларнинг ҳужжатлари район партия комитетида текширилган вақтда, кафолат берганларнинг имзолари партия ташкилоти секретари томонидан тасдиқланмаганлиги, анкетадаги саволларга тўла жавоб берилмаганлиги, ҳатто анкеталардан бирида партияга кирувчи кишининг имзоси ҳам йўқлиги билинди. Чуст район партия комитети Мирзаев ва Ҳамидовларни партия сафига қабул қилган. Уларга партия ҳужжати берилиш олдидан кафолат берган коммунистларнинг бу ўртоқлар блан бирга ишламаганлиги аниқланди. Ҳолбуки, ВКП(б) устави кафолат берувчининг партияга кирувчи киши блан камида бир йил бирга ишлаган бўлишини талаб қилади.

Ба'зи бир партия ташкилотларининг қабул ишларига юзаки қарашлари натижасида партия сафига номуносиб кишилар ҳам суқилиб киради. Норин районидаги бошланғич партия ташкилотларидан бири З. деган кишини партия сафига қабул қилган. Бу киши сал фурсат ўтмай райондан қочиб кетган, иккинчи бир партия ташкилоти партияга К. деган кишини қабул қилган. Унинг ҳам илгари жиноий ишлари учун партия сафидан ўчирилган киши эканлиги ма'лум бўлди.

ВКП(б) Марказий Комитети 1946 йил 26 июльда чиқарган қарорида ёш коммунистларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни партия ташкилотларининг асосий вазифаларидан бири қилиб қўйди.

Наманган область партия ташкилоти ёш коммунистлар блан ишлаш, уларнинг ғоявий-сиёсий савиясини кўтаришга етарли э'тибор қилмайди. Бундай аҳвол айниқса Норин, Чуст ва Тўрақўрғон район партия ташкилотларида ҳукм сурмоқда. Тўрақўрғон район «Жумҳурият» колхози партия ташкилотида 8 та кандидат бор. Лекин бу жойда 7 ойдан бери сиёсий ўқиш тўгараги ишламайди.

Бирқанча партия ташкилотларида кандидатлар ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларнинг йўқлиги 7—10 йилдан бери кандидат бўлиб келган коммунистларнинг кўпайишига сабаб бўлган. Ба'зи бир партия ташкилотларида кандидатлик муҳлати ўтиб кетган коммунистлар 70—80 процентни ташкил қилади. Масалан, Наманган область партия ташкилотида кандидатлик стажи ўтиб кетган коммунистлар 65 процентни ташкил қилади.

Наманган область партия ташкилоти партия сафларининг ўсиши ҳамда ВКП(б) сафига янгидан қабул қилинганлар ўртасида партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни кучайтириш чоралари тўғрисидаги қарор асосида партия сафларига қабул ишларини тубдан яхшиламоғи ва кандидатларни сиёсий-ғоявий жиҳатдан тарбиялашга зўр э'тибор қилиши керак.

А. БАРСУКОВ.

УзК(б)П Марказий Комитети ташкилот-инструкторлик бўлимининг мас'ул ташкилотчиси.

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ КЕНГАШИДА

20 мартдаги мажлис

Д. Маршалл раислик қилди.

Мажлис Ж. Бидонинг сўзи блан бошланди. Ж. Бидо Германиядаги Контроль Кенгаши докладининг иқтисодий принциплар ва репарациялар ҳақидаги қисмини муҳокама қилган вақтда ўртага қўйилган ба'зи масалалар юзасидан француз делегациясининг фикрини баён қилди.

Ж. БИДО БАЁНОТИ

Ж. Бидо Бевиннинг ба'зи фикрларига жавоб қайтариб, бундай деди:

— Француз делегацияси Рурдаги саноатнинг асосий тармоқлари ва тошкўмир конларини назорат қилиш учун махсус тартиб ўрнатиш зарур, деб ҳисоблайди. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Рурни назорат остига олиш принципини ма'қуллайдиган бўлса, у ҳолда бундай назорат усулини муҳокама қилиш мумкин бўлади. Рур области мумкин қадар тезроқ махсус назорат остига олиниши керак. Бу чора иттифоқчиларнинг ўзаро келишиб тезроқ бир қарорга келишларига ёрдам беради.

Бидо Бевиннинг Германиядан чиқариладиган тошкўмир миқдорини белгилаш ҳақида француз делегацияси томонидан қилинган таклифни қабул қилишга унамаганини эслатиб ўтди. Аммо, француз делегацияси бу масалада Британия делегацияси тутган йўл қат'ий йўл эмаслигига ишонади. Биз, деди Бидо, ҳарқандай ҳарбий саноатнинг негизи бўлган тошкўмирнинг Германия ихтиёрида мўл-кўл қилиб қолдирилишига йўл қўёлмаймиз. Франция ҳукумати оккупация қилиб турувчи давлатлардаги солиқ тўловчилар учун Германиянинг оғир бир юк бўлиб қолишини истамайди. Германия хўжалигининг талабларини Германиядаги тошкўмирни олиб кетувчи иттифоқчи мамлакатларнинг қонуний талаблари блан мувофиқлаштириш мумкин. Бунинг учун Германия кўмири ва Германия пўлатини тақсимлаш юзасидан иттифоқчилар назоратини жиддий суратда кучайтириш лозим.

Бидо айтдики, Германиянинг 1944—1945 йилларда тошкўмирга бўлган эҳтиёжи 1938 йилда ишлатилган кўмирнинг 58 проценти миқдорида белгиланган эди. Германияда ҳар йили чиқариладиган 112 миллион тонна тошкўмир, Бидонинг айтишича, Францияда чиқариладиган тошкўмир миқдоридан икки марта ортиқдир. Тахминий ҳисобларга қараганда, Германия хўжалигининг ва оккупациячи қўшинларнинг ҳозирги талаблари 95 миллион тоннадан ортиқдир. Тошкўмирни тақсимлаш юзасидан қаттиқ назорат ўрнатилса, уни анча тежаш ва бошқа мамлакатларга чиқариладиган тошкўмир миқдорини анча ошириш мумкин бўлур эди.

Бидо бундай деди: оккупация давридаёқ Германия зиммасига муайян миқдор кўмирни четга чиқариш мажбурияти юкланмаса, тошкўмир Германиянинг ички бозори талаб қилган миқдордан ортиқ чиқарилмайди. Мен,— деди Бидо,— Британия делегациясидан менинг мамлакатим учун жуда муҳим бўлган бу масала тўғрисида яна фикр юргизишни сўрайман.

Сўнгра, Ж. Бидо Германия саноатининг умумий ҳажми тўғрисидаги масала устида тўхталиб айтдики, француз делегациясининг фикрича, Германия металлургиясининг ишлабчиқариш қуввати 1946 йил март ойида қабул қилинган планга мувофиқ йилига 7,5 миллион тоннадан анча ошмаслиги керак. Бидо хавфсизлик мулоҳазаларини бунга далил қилиб кўрсатди. Аммо, у айтдики, Германия саноати маҳсулотининг умумий даражасини рухсат берилган миқдорга етказиш талаб этилар экан, Германия кўпроқ пўлат олишни талаб этар экан, у ҳолда Франция, Бельгия, Люксембург ва Европадаги бошқа мамлакатлар унга қўшимча миқдорда зарур материалларни бера оладилар.

Француз делегацияси Германиянинг иқтисодий бирлиги тўғрисидаги масалада Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларига иқтисодий бирликни қандай ма'нода тушиниш кераклигини аниқлаш топширилсин, шунингдек ўринбосарлар ана шу иқтисодий бирликни амалга ошириш мақсадида Германияда тузиладиган марказий идоралар тўғрисидаги тегишли таклифларни тайёрласинлар, деб таклиф этди.

Бидо Германияда мавжуд бўлган саноат корхоналарини репарациялар ҳисобидан тезроқ топшириш зарурлиги ҳақида Министрлар Советида ҳамжиҳатлик борлигини та'кидлаб айтдики, француз делегацияси В. М. Молотовнинг четга чиқариладиган тошкўмир миқдорини мақбул даражага етказиш, саноат имкониятларини тинч давр талабларигагина мувофиқ бироз кенгайтириш ва ҳозир ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлардан репарация ундириб олиш программасини тузиш мумкин деб айтган гапларига қўшилади. Аммо, Бидо бу масаланинг техникасини чуқур ўрганишни ва тузилиши мумкин бўлган битимлар учун керакли йўлни белгилаб беришни таклиф этди.

Э. БЕВИН СУЗИ

Ж. Бидо сўзидан кейин Э. Бевин қисқача гапириш учун сўз олди.

У, Британия делегацияси Франция ҳукуматининг Германиядан чиқариладиган тошкўмир миқдорини аниқ белгилаш ҳақидаги талабларини ҳозир ҳам ма'қул топмайди, деди.

Бевин Рур областини назорат остига олиш масаласига ўтиб, Британия делегацияси бу масалада ҳам ўз фикрида қолади,—деди. Рур бизнинг доирамиздадир, биз эса ҳозирги вақтда у ерда махсус тартиб ўрнатилишига рози эмасмиз,— деди Бевин.—Германиянинг тинч даврга керакли саноат имкониятлари каби ҳарбий имкониятлари ҳам Германиянинг бутун экономикасини назорат остига олишга, шунингдек сиёсий масалаларни ҳал этишга боғлиқдир.

Бевин совет делегациясининг бошлиғи В. М. Молотов илгари сурган ҳамма такл ифларни ҳали ўрганиб чиқолмаганини айтди. Аммо,—деди Бевин,—Молотов муҳокамаларимиз натижасида ба'зи умумий хулосаларга келмоқдамиз, бу хулосалар асосида бир қарорга келамиз деб ишониш мумкин деб ҳисоблайди. Мен бу гапларни эшитиб жуда хурсанд бўлдим. Менинг фикримча, Министрлар Кенгашининг Москвада бўлаётган ҳозирги Сессияси Министрлар Кенгашининг бутун тарихи давомида унинг энг муҳим Сессиясидир. Биз бу Сессияда бир қарорга келаолар эканмиз, Европанинг тақдирини ақлга мувофиқ асосларда, узоқ вақтга ҳал этган бўламиз. Биз бундай қарорга келолмасак келгусида шундай қарорга кела олишимизга ғоят шубҳа блан қарайман.

АМЕРИКА ҚУШМА ШТАТЛАРИ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ СЕССИЯ РУЗНОМАСИГА КИРГИЗГАН ТАКЛИФИ

Маршалл айтдики, Ж. Бидонинг фикрлари ва жумладан унинг Германия кўмирини ташқарига чиқариш ҳақидаги баёноти пухта ўрганиб чиқилади.

Шундан кейин Маршалл Германиядаги муваққат усул идора масаласи муҳокама қилинсин, сўнгра Министрлар Кенгашининг мажлисларида икки кун танаффус ўтказилсин, бу вақт ичида амалий таклифлар муҳокама қилиниб, янги таклифлар тайёрлансин деб таклиф киргизди.

«Бундай иш тартиби,—деди Маршалл,—ҳарбир делегациянинг бошқа делегациялар томонидан қўйилган таклифларни ўрганиб чиқишига имкон беради».

Маршаллнинг таклифига э'тироз билдирилмади.

Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш тартибини белгилаш юзасидан Министр Ўринбосарларининг қилган ишлари ҳақида доклад қилиш учун А. Я. Вишинскийга сўз берилди.

ГЕРМАНИЯ БЛАН ТУЗИЛАДИГАН СУЛҲ ШАРТНОМАСИНИ ТАЙЁРЛАШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА А. Я. ВИШИНСКИЙ ДОКЛАДИ

А. Я. Вишинский ўз докладининг бош қисмида Министр Ўринбосарлари Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби ҳақидаги масалани муҳокама қилган вақтда Ўринбосарларнинг Лондон кенгашида тайёрланган ҳужжатларни асос қилиб олганлигини айтди. Бу ҳужжатлар орасида бир томондан иттифоқчи давлатлар блан иккинчи томондан Германия ўртасида тузилиши лозим бўлган сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиблари баён қилинган ҳужжат жуда катта аҳамиятга эгадир. Бу ҳужжат икки қисмдан иборат. Унинг биринчи қисмида Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши ва унинг органлари томонидан шартномани тайёрлаш даврларида сулҳ шартномасини тузиш тартиблари баён қилинган; ҳужжатнинг бу қисмида Сулҳ конференцияси тўғрисида ҳам гапирилади. Ҳужжатнинг иккинчи қисмида Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш тўғрисида иттифоқчи давлатларнинг маслаҳатлашишлари ва ахборот беришлари ҳақида гапирилади. Ўринбосарлар ҳужжатнинг биринчи қисми юзасидан ҳам, иккинчи қисми юзасидан ҳам катта аҳамиятга эга бўлган бирқанча масалаларда бир қарорга келдилар.

Вишинский сўзини давом этдириб бундай деди:

Мен даставвал ҳужжатнинг номи устида тўхталиб ўтаман. Лондонда бўлган ихтилофларга ҳозир барҳам берилди ва бир томондан иттифоқчи давлатлар блан, иккинчи томондан Германия ўртасида тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлашга бағишланган ҳужжат: «Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби» деб аталди.

Герман сулҳ шартномаси Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши томонидан тайёрланади, бу кенгаш Германиянинг урушда таслим бўлиши тўғрисидаги ҳужжатни имзолаган давлатларнинг вакилларидан ташкил топган Кенгаш а'золаридан иборат бўлади, деган муҳим модда тўғрисида бир фикрга келинди. Министрлар Кенгашининг доимий комитетлари ҳақидаги масала ҳал этилди. Бу масала юзасидан француз делегациясининг таклифи қабул қилинди. Бу таклиф шундан иборат: Герман сулҳ шартномасига таалуқли масалалар ўрганиб чиқилган вақтда тўртта доимий комитет, чунончи: биринчидан, Германиянинг сиёсий тузилишини кўручи комитет; иккинчидан, Германиядаги территория ўзгаришларини кўручи комитет; учинчидан, Германиянинг экономикасини қайтадан қуриш ва репарациялар комитети; тўртинчидан, Германияни қуролсизлантириш ва унинг ҳарбий кучларини битириш комитети тузилади.

Ўринбосарлар иттифоқчи давлатларнинг Ахборот-Консультация кенгашини тузиш тўғрисидаги масалада ҳам бир қарорга келдилар. Бу кенгашнинг вазифалари қуйидагилардан иборат деб белгиланди:

1. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш тўғрисида иттифоқчи ҳукуматларга мунтазам суратда ахборот бериб туриш;

2. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг сулҳ шартномасини тайёрлашга доир барча ҳужжатларини, чунончи: комитет ва кичик комитетларнинг қарорлари, директивлари, докладларини ва ахборот учун фойдали бошқа ахборотни иттифоқчи ҳукуматларга юбориш;

3. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига тақдим этилган меморандум, баёнот ва бошқа ҳужжатлар қайси ҳукуматлар томонидан тақдим этилган бўлса, уларни ана шу ҳукуматларнинг розилиги блан иттифоқчи ҳукуматларга юбориш;

4. Германия масаласи тўғрисида меморандумда ва оғзаки баён қилинган масалалар юзасидан иттифоқчи ҳукуматларнинг вакиллари блан маслаҳатлашиш ва шу мақсадда зарур ҳужжатларни топшириш.

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши иттифоқчи давлатларнинг вакилларига Германия масаласи юзасидан баён қилишни истаган ҳарқандай фикрларини министрлар ўринбосарларига ёки Министрлар Кенгашига айтиш учун тўла имконият берадн, деган масалада ҳам бир қарорга келинди. Шу блан бирга бу моддада айтилган иттифоқчи давлатлар иттифоқчи ҳукуматлардан, Германияга қўшни бўлган давлатлардан ва Германияга қарши умумий курашда ўз қуролли кучлари блан қатнашган бошқа иттифоқчи давлатлардан иборатдир, деб қарор чиқарилди.

Мен шуни айтишим керакки, бу давлатларнинг состави тўғрисидаги масала ҳал этилмай қолди, чунки совет делегациясининг бу давлатлар составига Албанияни киргизиш ҳақида ўртага қўйган ва француз делегацияси қувватлаган таклифини Буюк Британия ва Америка Қўшма Штатлари вакиллари қувватламади.

Сўнгра, тартибот қоидаларининг яна бир моддаси тўғрисида бир қарорга келинди. Бу моддада айтилишича, Министрлар Кенгаши ёки ўринбосарлар Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш соҳасидаги ишларнинг муайян даврларида илгари Германия блан уруш ҳолатида бўлган бошқа иттифоқчи давлатларнинг, шунингдек провардида Германияга қарши курашда ўз қуролли кучлари блан қатнашган илгариги барча душман мамлакатларнинг Германия масаласи юзасидан фикрларини эшитадилар. Бунда Италия, Румыния ва Булғория назарда тутилади.

Министр ўринбосарлари Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби тўғрисида бир қарорга келган муҳим масалалар шулардан иборат. Аммо, шу блан бирга бошқа бирқанча муҳим масалалар ҳал этилмай қолди. Мен ҳозир шу масалалар ҳақида гапираман.

Қуйидаги масалалар ҳал этилмай қолди: Албаниянинг Ахборот-Консультация кенгашида ҳам, Сулҳ конференциясида ҳам қатнашиши масаласи ҳал этилмади. Мен юқорида айтганимдек совет ва француз делегациялари Албанияни буларда қатнаштириш тарафдори бўлдилар. Совет делегацияси буни қаттиқ талаб этган эди. Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия делегациялари бунга қарши э'тироз билдирдилар.

Келишилмаган иккинчи масала доимий комитетларнинг состави тўғрисидаги масаладир. Совет ва француз делегациялари доимий комитетлар составида Кенгаш а'зоси бўлган тўрт давлат вакиллари бўлиши керак деб ҳисоблайдилар. Улар доимий комитетлар томонидан тузиладиган кичик комитетларга нисбатан ҳам шундай тартибни жорий қилиш керак деб ҳисоблайдилар.

Бу масалада айрим делегацияларнинг тутган йўли нимадан иборат?

Буюк Британия делегацияси доимий комитетлар составига Министрлар Кенгашининг а'золари бўлмиш тўртта асосий давлат вакиллари блан бир қаторда, бу комитетларда қатнашишни истайдиган ёки шунга қарор бера оладиган иттифоқчи давлатларнинг ҳам вакиллари киргизилиши керак, деб таклиф қилди.

Америка Қўшма Штатлари делегацияси доимий комитетлар составига тўрт давлат вакиллари блан бир қаторда 18 ёки 19 иттифоқчи давлатдан ҳам «мувофиқ миқдорда а'золар» киргизишни таклиф этди.

Совет делегацияси Министрлар Кенгаши вакиллари бўлган тўрт мамлакатдан ташқари, бошқа иттифоқчи мамлакатларнинг вакиллари Герман сулҳ шартномаси тўғрисида ўзларини бевосита қизиқтирадиган масала юзасидан ўз фикрларини баён қилиш учун чақирилиши мумкин деб ҳисоблайди.

Француз делегацияси ўз фикрини қуйидагича баён қилди: доимий комитетлар Кенгаш а'золари бўлмиш тўрт давлат вакилларидан иборат бўлиши керак. Улар министрларга ёки ўринбосарларга доклад ва тавсияномалар тақдим этадилар.

Кичик комитетларнинг составига келганда, шуни айтиш керакки, доимий комитетларнинг состави тўғрисидаги масалада бўлган келишмовчиликлардагидек сабаблар блан бу ҳақда ҳам бир қарорга келинмади. Мен шуни айтишим керакки, бу масалада уч делегация, я'ни Британия, Америка ва Франция делегациялари тегишли моддани таҳрир этиш тўғрисида ўзаро битишдилар. Совет делегацияси эса ўринбосарларнинг кўпчилиги томонидан таклиф этилган таҳрирга қўшилмади. Совет делегацияси кичик комитетлар Кенгаш а'золари бўлмиш тўрт давлат вакилларидан иборат бўлиши керак, деган таклифини қувватлаш блан бирга, бошқа давлатларнинг вакилларини ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан ўз фикрларини айтиш учун кичик комитетларга чақириш ҳақидаги фикрга қўшилади.

Яна бир ихтилоф ҳақида гапираман. Британия делегацияси Кенгаш составида бўлмаганлари ҳолда, ўз фикрларини баён қилиш учун чақирилган иттифоқчи давлатлар вакилларининг Министрлар Кенгашида оғзаки айтадиган фикрлари бошқа давлатларнинг министрлар Кенгашида кузатувчи сифатида қатнашаётган вакиллари ҳузурида эшитилиши мумкин, токи кузатувчиларга бошқа иттифоқчи давлат вакилларининг эшитилган ахборотлари юзасидан оғзаки ёки ёзма шаклда қўшимча фикр баён қилиш имконияти берилсин, деб таклиф қилди.

Совет делегацияси бошқа иттифоқчи давлат вакиллари ва ҳатто иттифоқчи бўлмай туриб, Германияга қарши урушда бирор шаклда қатнашган давлатларнинг вакиллари Герман сулҳ шартномаси масалалари юзасидан маслаҳатлашишга чақирилади, деган шарт қўйилганидан кейин яна янги кузатувчилар бўлишига зарурат йўқ деб ҳисоблайди. Бу келишмовчилик ҳал этилмай қолди.

Совет делегацияси Кенгашда вакиллари бўлмаган бошқа иттифоқчи давлатлар Герман сулҳ шартномасига боғлиқ бўлган масалаларни муҳокама қилиш ва ўрганиш мақсадида Кенгашнинг ишларида қатнашиш учун чақирилсин, деб таклиф этди. Шундай қилиб, Берлин конференциясининг қароридаги моддага ўхшаш бир моддани киргизиш таклиф этилади. Берлин конференцияси қарорининг бу моддасида қуйидагилар айтилади: «Кенгаш ўзида а'зо бўлмаган давлат бевосита манфаатдор бўлган масалани қараб чиққан вақтда бу давлат мазкур масалани муҳокама қилиш ва ўрганишда қатнашиш учун ўз вакилларини юборишга таклиф қилиниши лозим».

Шундай қилиб, совет таклифи Берлин конференцияси қарорларининг Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашини тузиш ҳақидаги 4-а моддасини аниқ такрорлайди. Аммо, Америка делегацияси бу таклифни қувватламади. Бу масала юзасидан ўзининг қат'ий фикрини кейинчалик айтмоқчи бўлган Британия делегацияси совет таклифини қавс ичига олишни таклиф этди. Ўз фикрини кейинчалик айтмоқчи бўлган француз делегацияси ҳам шу вақтгача бу таклиф ҳақида фикрини билдирмади.

Бошқа бирқанча масалалар ҳам ҳал этилмай қолди. Бу масалалардаги ихтилофларнинг моҳияти нимадан иборат эканлиги тўғрисида қисқача гапириб ўтишга рухсат этасиз.

Совет делегацияси Сулҳ конференциясини чақириш тўғрисидаги модда юзасидан, Германияда сулҳ шартномасини қабул қилиш учун ярoқли деб топилган марказий ҳукумат тузилгандан кейин конференция чақириш ҳақидаги моддани киргизишни таклиф этди. Буюк Британия ва Франция делегациялари Хитойни Сулҳ конференциясини чақирадиган давлатлар қаторига киргизишни таклиф қилдилар. Америка Қўшма Штатлари делегацияси бу масалалар ҳақидаги фикрини кейинчалик айтадиган бўлди.

Сулҳ конференциясида Албанияни қатнаштириш ҳақидаги масалада бир қарорга келинмади. Юқорида айтиб ўтганимдек бу масалада овозлар баббаравар икки қисмга бўлинди: икки вакил, я'ни СССР ва Франция вакиллари Албанияни Сулҳ конференциясида қатнаштириш тарафдори бўлдилар ва икки вакил, я'ни Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари Албанияни Сулҳ конференциясида қатнаштиришга қарши чиқдилар.

Германия ҳукуматига Сулҳ конференциясида ўз фикрини баён қилиш имкониятини бериш масаласида ҳам бир қарорга келинмади. Совет делегацияси шу ҳақда таклиф киргизган эди. Британия делегацияси конференция чақирилган вақтда сулҳ шартномасини қабул қила оладиган Германия ҳукумати бўлган тақдирда унинг фикрини эшитиш мумкин деб кўрсатишни таклиф қилди. Совет Иттифоқи ва Франция делегациялари шундай шартли та'бирга қарши э'тироз билдирдилар. Улар, Германияда шундай ҳукумат тузилмаса Сулҳ конференцияси ҳам чақирилмайди, чунки бу ҳолда ҳеч ким блан шартнома тузиб бўлмайди, деган фикрни асос қилиб олдилар. Шу сабабдан, СССР ва Франция вакиллари Британия делегациясининг та'бирини мақбул эмас деб топдилар.

Француз вакили, Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш тартибларини қараб чиқиш ва тасдиқлашни кутиб ўлтирмай, Ахборот-Консультация кенгаши тузилсин ва бу кенгаш ўз ишига киришсин, деган алоҳида масалани ўртага қўйди. Совет делегацияси бу тартибга қарши э'тироз билдирди, бошқа делегациялар эса бу масаладаги фикрларини аниқ айтмадилар.

А. Я. Вишинский ўз докладининг охирида бундай деди: мен муфассал ахборот бермадим, чунки ўринбосарлар барча ўринбосарлар ўртасида ўзаро келишиб ёзма доклад топшириш учун бирмунча вақт, тахминан уч кун фурсат беришни сўрашни зарур деб топдилар.

А. Я. Вишинскийнинг доклади тамом бўлганидан кейин Франция вакили Кув де Мюрвилль Германия ҳукуматини Сулҳ конференциясида қатнаштириш юзасидан Совет ва Британия делегацияларининг таклифи ҳақида француз делегациясининг фикрини аниқ баён қилди. Франция ҳукумати бу таклифга қарши чиқди, чунки у ҳозирги вақтда Германия ҳукумати тўғрисида гапириш вақти келган эмас деб ҳисоблайди.

★

Министрлар министр ўринбосарларининг Австрия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлаш масаласи юзасидан қиладиган докладини келгуси мажлиснинг рўзномасига биринчи масала қилиб киргизиш тўғрисида бир қарорга келдилар. (ТАСС).

21 мартдаги мажлис

Ж. Бидо раислик қилди.

Министрлар Кенгаши ўринбосарларининг Австрия блан тузиладиган шартнома лойиҳасини тайёрлаш соҳасидаги ишлари қандай бораётганлиги тўғрисидаги докладни муҳокама қилди.

АВСТРИЯ БЛАН ТУЗИЛАДИГАН ШАРТНОМА ЛОЙИҲАСИНИ ТАЙЁРЛАШ МАСАЛАСИНИ МУҲОКАМА ҚИЛИШ

Генерал Кларк айтдики, Ташқи Ишлар Министрларининг Австрия масаласи блан шуғулланувчи ўринбосарлари шу вақтгача ҳал қилинмаган асосий масалаларни министрларга қисқача баён қилишга қарор бердилар.

Кларк Австрия блан тузиладиган шартноманинг моддалари ҳақида гапириб, ўринбосарлар лойиҳанинг бош қисмидаги икки моддадан ташқари ҳамма моддалар тўғрисида бир фикрга келдилар, деди. Бу икки модда шундан иборат: 1) Австрия блан тузиладиган шартномани тўрт улуғ давлат ва Австриягина имзолайдими ёки шартномани имзолашда бошқа давлатлар ҳам қатнаштириладими; 2) Австрия урушда қатнашганлик учун жавобгар мамлакат деб ҳисобланиши керакми.

Шартноманинг 16 сиёсий моддасидан еттитаси тўғрисида бир фикрга келинмади.

Австриянинг мустақиллигини та'минлашга доир моддада келишмовчилик юз берди. Австриянинг Германияга қўшилишини тақиқлаш ва жумладан Австрияда Германияга тарафдорликдан иборат пропаганданинг ҳар қандай шаклда олиб борилишини тақиқлаш ҳақидаги модда устида ихтилоф бор.

Австриянинг чегаралари тўғрисидаги модда юзасидан ҳам бир фикрга келинмади, бу чегаралар 1938 йилгача бўлган ҳолида қолиши керакми ёки Югославиянинг Жанубий Каринтия ва Штирия ҳақидаги талаблари э'тиборга олиниши керакми деган масала ҳам ҳал этилмай қолди.

Сўнгра, барча немис гражданларининг Австрияда яшовини тақиқлаш масаласини ёки асосий сиёсий жиноятчилардан деб ҳисобланган немисларнингтина Австрияда яшовини тақиқлаш масаласини шартномага киргизиш керакми деган масала устида ихтилофлар бор.

Ҳарбий жиноятчилар ва кўчириб олиб кетилган кишилар ҳақидаги моддалар устида ҳам бир фикрга келинмади.

Сўнгра, генерал Кларк Австрия блан тузиладиган шартноманинг ҳарбий қисмидаги моддаларга тўхталди. Бу моддалардан еттитаси тўғрисида тамомила бир қарорга келинди ва ўнбиттаси юзасидан ихтилофлар пайдо бўлди.

Бу ихтилофлар Австрия ўз қўшинларини ўз мамлакатида ишлаб чиқарилган яроғ-аслаҳа ва техника блан қуроллантириши керакми ёки унга бошқа мамлакатлардан сотиб олинадиган қуроллардан фойдаланишга рухсат бериш мумкинми деган масалаларда келиб чиқди.

Ишлабчиқаришнинг ба'зи турларини тақиқлашни, тадқиқот, тажриба ишларини тақиқлашни, шунингдек ба'зи материал ва ускуналарнинг ортиқча запасларига эга бўлишни тақиқлашни кўзда тутган моддалар ҳам ҳал этилмай қолди. Министрларнинг Австрия масаласи блан шуғулланувчи ўринбосарлари иттифоқчиларга қарашли қўшинларни Австриядан олиб чиқиб кетишга тааллуқли модда ҳақида ҳам бир фикрга келмадилар.

Генерал Кларк бундай деди: иқтисодий шартлар қисмида 25 модда бор. Бу моддаларнинг атиги биттаси ҳақида бир фикрга келинди, тўққиз модда юзасидан ихтилоф чиқди ва 15 моддани ўринбосарлар ҳали муҳокама қилмадилар.

Германиянинг Австриядаги активлари (маблағ ва мулклари) тўғрисидаги модда устида, реституциялар тўғрисидаги модда, шунингдек Австриянинг Бирлашган миллатларга етказилган зарарларни тўлашини кўзда тутган модда устида ихтилофлар пайдо бўлди.

Кларк ўз докладининг охирида Австрия блан тузиладиган шартноманинг сўнгги қисмидаги тўрт моддадан иккитаси тўғрисида бир фикрга келинмаганлигини айтди.

Маршалл бундай деди: Германиянинг Австриядаги активлари тўғрисида қуйидаги масалалар, чунончи: 1) Германиянинг Австриядаги активларини аниқлаш; 2) бу активларнинг ҳуқуқий аҳволи; 3) жанжалли масалаларни ҳал этишда арбитраж тартибини белгилашдан иборат. Маршалл ўринбосарларга тегишли йўл-йўриқ кўрсатишни таклиф этди.

Ж. Бидо француз делегацияси номидан Маршаллнинг таклифига қўшилди.

Совет ва Британия делегациялари Американинг баёнотини ўрганиб чиқиш учун Министрлар Кенгашига фурсат беришни таклиф этдилар.

В. М. Молотов бундай деди: Баёнотни ҳозиргина олдим, уни ўрганиб чиқиш керак. Бунинг учун ақалли бирнеча кун зарур. Иккинчидан, совет делегацияси Австрия масаласи блан шуғулланувчи ўринбосарларнинг ишларини тезлатиш матлуб деган фикрга қўшилади, токи министрлар уларнинг ишлари тўғрисида яна ахборот эшитсинлар ва уларга зарур йўл-йўриқларни кўрсатсинлар. Ўринбосарларнинг ўз ишларини тамомлашлари учун бир ҳафта фурсат берсак, фикримча, бу муносиб бўлур эди. Учинчидан, Министрлар Кенгашининг Австрия масаласини муҳокама қилишига келганда, биз белгиланган рўзномага амал қиламиз деб ўйлайман. Бу масалага галь келганда уни муҳокама қиламиз.

Д. Маршалл Америка баёноти Министрлар Кенгашининг келгуси мажлисида муҳокама қилинсин, деган масалани ўртага қўйди.

Молотов бундай деди:

— Маршалл жаноблари томонидан тақдим этилган баёнотни қачон муҳокама қилишимиз кераклигини олдиндан ҳал қилиб қўймаслигимиз керак. Биз мазкур баёнотни Министрлар Кенгаши мажлисида навбат блан муҳокама қилмоғимиз учун бу баёнот тақдим этилган деб биламан. Фикримча, министрлар сешанба куни бу баёнот тўғрисида ўз фикрларини айтишлари керак деб бир қарорга кела оламиз. Иккинчидан, ўринбосарларга Австрия блан тузиладиган шартнома лойиҳаси ҳақидаги таклифларни шанба кунгача батамом қараб чиқиш таклиф этилсин. Учинчидан, министрлар ўринбосарларга зарур йўл-йўриқ кўрсатиб беришлари керак.

Маршалл, Бевин ва Бидо Молотовнинг бу таклифларига қўшилганликларини айтдилар.

Министрлар Австрия блан тузиладиган шартнома тўғрисида маслаҳатлашиш учун Австрия ҳукуматининг вакилларини Москвага чақиришга қарор қилдилар.

Шундан кейин министрлар Германиядаги муваққат сиёсий ташкилот масаласини муҳокама қилишга киришдилар.

ГЕРМАНИЯДАГИ МУВАҚҚАТ СИЁСИЙ ТАШКИЛОТ ТЎҒРИСИДА

Э. БЕВИН БАЁНОТИ

Э. Бевин Британия делегацияси номидан гапирди. Германиядаги муваққат сиёсий тузум ҳақидаги масала, — деди у, — амалий масаладир ва бу масалани конфедерация, федерация ёки бирлашган ҳукумат деган умумий иборалар ёрдами блан ҳал этишга ҳаракат қилиш мутлақо тўғри келмайди. Бундай та'бирларни қўлланиш масаланинг ҳал этилишига имкон бермай, немислар ўртасида ихтилоф чиқариши мумкин, халос.

Германиянинг марказий ҳукуматини тузишга ҳаракат қилганда, биз яшаб турган даврдаги авлод сўнгги 25 йил мобайнида икки урушда қатнашганлигини эсдан чиқариш ярамайди. Мен Германиянинг марказий ҳукумати масаласи ҳақидаги мулоҳазаларимни ер ислоҳоти, иқтисодий масалалар ва шу сингари масалаларни қараб чиқишдан ажратиб қўймайман. Бу масалаларнинг ҳаммасини қараб чиқиш вақтида ўз хавфсизлигимизни назарда тутишимиз керак. Бевин сўзини давом этдириб бундай деди: Биз Германияда тажовуз қилиш учун яна манба' бўлиб қолиши эҳтимол бўлган кучли марказий ҳукумат тузилишини истамаймиз. Бевин айтдики, дастлабки пайтда муваққат конституция тузиш керак, бунда оккупациячи давлатларнинг назорати сақланиши шарт. Бундай конституция амалга оширилгандан кейин ма'лум давр мобайнида Германиянинг тинчликка яна хавф туғдирадиган мамлакат бўлиб қолмаслиги учун зарур шароитни вужудга келтириш мумкин бўлур эди.

Берлин конференциясида Германия ҳокимиятини ҳаддан ташқари марказлаштириш йўлидаги уринишларга зарба берилган эди. Маҳаллий идора органлари зиммасига катта жавобгарлик юкланади деб мўлжалланган эди. Айрим иш соҳалари юзасидан жавобгар бўлган марказий идора органларини дарҳол тузиш ҳам мўлжалланган эди. Марказий ҳукумат тузиш мақбул деб топилмаган эди, аммо келгусида бундай ҳукуматнинг тузилиши мумкин дейилган эди.

Британия ҳукумати Британия доирасида тузилган идора аппаратининг ҳуқуқлари чеклanganлигини яхши билади, аммо Британия ҳукумати Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Москва сессиясининг натижалари блан танишиб чиққанига қадар бу масалада яна олдин кетишни истамайди, деди Бевин.

Бевин сўзини давом этдириб қуйидагиларни айтди: Германиянинг марказий ҳукумати тузилганда ҳам, кам ҳуқуқларга эга бўлиши керак. Бундай ҳукуматни барпо қилиш муддати тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб чиқишимиз керак. Биз бу масала ҳақидаги барча ҳужжатларни пухта ўрганиб чиқдик ва Британия делегацияси шу асосда Германиядаги сиёсий ташкилот тўғрисида бугун барча делегацияларга тарқатилган ҳужжатни тайёрлади.

(ДАВОМИ 4-НЧИ БЕТДА)

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашида

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Шундан кейин Америка Қўшма Штатларининг давлат секретари Маршалл гапирди.

Д. МАРШАЛЛ БАЁНОТИ

Германия қуролли кучларининг енгилиши натижасида, — деди Д. Маршалл, — Германия ҳукумати ва Германиянинг идора аппарати тамомила йўқотилди. Урушдан сўнг чиққан иттифоқчи давлатлар Германиядаги аҳвол учун жавобгарликни ўз зиммаларига олишга мажбур бўлдилар. Аммо бу ҳол масалани вақтинча ҳал этишдангина иборат эди. Герман халқи ўз ишларини демократик асосларда идора қилишга қодир бўлиши блан, биз унга инсоний ҳуқуқларини ва асосий эркинликларини бермиз.

Бирлашиб тузилган битимга мувофиқ, иттифоқчилар маҳаллий ҳокимият идораларини демократлаштириш қарор бердилар. Қўшма Штатлар ўзининг оккупация зонасида маҳаллий ҳокимият идораларига ва ўлкаларнинг ма'мурларига катта мухториятни берди. Бизга ма'лум бўлишича, бошқа давлатлар ҳам шундай чоралар кўрдилар.

Маршалл сўзини давом этдириб бундай деди: Герман халқига муваққат ҳукумат тузиш учун йўриқ бериш керак. Бу ҳукумат айрим ўлкалараро идоралар ва марказий идоралар блан эмас, балки умумдавлат миқёсида аҳамиятга эга бўлган ишлар блан шуғулланиши керак. Аммо Германиянинг иқтисодий бирлиги боғлиқ бўлган асослар тўғрисида бир қарорга келинмаса ва Германиянинг ҳамма қисмларида асосий эркинликлар тасдиқланмаса, у ҳолда Германия ҳукуматини тузиш мумкин эмас. Бу зарур негиздир, бу негизсиз Германиянинг муваққат ҳукуматини ҳам, доимий ҳукуматини ҳам тузиш мумкин эмас.

Америка Қўшма Штатлари делегациясининг фикрича, Германия ҳукуматини тузиш ишлари қуйидаги тарзда амалга оширилиши керак:

Биринчидан, ҳозирда мавжуд бўлган давлатлар ва ўлкалар, шу жумладан Берлиндаги ҳукумат бошлиқларидан муваққат герман ҳукуматини тузиш ва бу ҳукуматга марказий идора органларини тузиш ҳамда уларга раҳбарлик қилишда зарур ҳуқуқлар бериш. Муваққат ҳукумат ҳам турли партия ва гуруҳларнинг вакилларидан иборат ҳукумат бўла олиши учун, Германиянинг ҳамма қисмларида конституцияни мумкин қадар тез тузиб тамомлаш ва ўлкаларнинг сайлаб қўйилган ҳукуматларини тузиш керак.

Иккинчидан, конституция Германиянинг қадимги конституцияларига суяниб тузилиши ва қабул қилиниши, конституция демократик принципларга ҳамда ҳокимиятнинг марказлаштирилмаслигига мувофиқ бўлиши лозим. Биз ҳокимиятнинг марказлаштирилмаслиги деган сўздан шуни тушунамизки, марказий ҳукумат ўз этиш учун умум Германия миқёсида ҳаракат қилишни талаб этган масалалардагина аниқ белгиланган ва чекланган ҳокимиятга эга бўлиши лозим. Бошқа ҳамма ҳуқуқлар ўлкаларнинг ихтиёрида қолдирилиши керак. Шуни назарда тутиш керакки, бу конституция масаланинг тинчлик йўли блан ҳал этилишига боғлиқ бўлади, албатта.

Учинчидан, конституцияга мувофиқ тузилган марказий ҳукуматга ва бу конституцияда тилга олинган ўлкаларнинг ма'мурларига ҳукумат идораси топширилади.

Д. Маршалл сўзининг охирида, шу кун блан қилинган ҳужжатни бошқа делегацияларнинг муҳокамасига топширмади, деди.

★

Мажлиснинг охирида Э. Бевин Британия делегациясининг Германиядан олинадиган репарация тўғрисидаги ҳужжатни тайёрлаб бўлганлигини айтди.

Министрлар Кенгашининг келгуси мажлисида Германиянинг муваққат сиёсий ташкилоти тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш давом этдирилади. (ТАСС).

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ ГЕРМАНИЯ МАСАЛАСИ ЮЗАСИДАН БЎЛГАН КЕНГАШИДА

Иттифоқчилараро репарация агентлигининг вакилларини таклиф қилиш ҳақида

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши 18 мартда Иттифоқчилараро репарация агентлигининг вакилларини таклиф қилиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. Бу агентлик репарациялар тўғрисида 1946 йил 14 январьда Парижда тузилган битимга мувофиқ ташкил қилинган эди. Бу битим Потсдам декларациясига мувофиқ Германиянинг ғарбий доираларидан олинадиган репарацияларни битимга қўл қўйган 18 мамлакат ўртасида адолатли суратда тақсимлашни кўзда тутади. Агентликда Франция, Англия, Америка Қўшма Штатлари, Албания, Норвегия, Бельгия, Голландия, Югославия, Чехословакия, Миср, Австралия, Канада ва бошқа давлатларнинг вакиллари бор.

Иттифоқчилараро репарация агентлиги 1947 йил 29 январьда Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг бош секретарига баённома топширди. Бу баённомада капитал саноат ускуналари блан Германиядан репарация олиш иши жуда секин бораётганлиги, олинган репарациялар жуда кам эканлиги айтилади. Бунинг устига, агентликнинг а'зоси бўлган ҳукуматларга ҳатто Германиядан етказиб бериладиган капитал ускуналарнинг миқдори ҳақида ма'лумот ҳам берилмаган. Агентликнинг бош секретари, агентликнинг ассамблеяси менга ва агентликнинг раисига бу масала ҳақида Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига (агар у зарур деб топса) изоҳот беришни топширди, деб уқдириб ўтди.

Министрлар Кенгаши Москва сессиясининг биринчи мажлисидаёқ Ж. Бидо Иттифоқчилараро репарация агентлигининг баённомасини кўриб чиқиш мувофиқ деган эди. Э. Бевиннинг таклифига биноан, бу баённома Министрлар Кенгаши Германиядан олинадиган репарациялар масаласини кўрган вақтда муҳокама қилинсин, деб қарор берилган эди. Аммо 18 мартда министрлар иқтисодий принциплар ва репарациялар ҳақидаги умумий фикрларини айтгандан кейин, В. М. Молотов Иттифоқчилараро репарация агентлигининг вакилларини чақиришни ва уларнинг фикрларини эшитишни таклиф этгач, Э. Бевин бунга қарши чиқди.

Музокарадан кейин министрлар ўз ўринбосарларига Иттифоқчилараро репарация агентлиги вакилларининг фикрини эшитишни топширдилар.

Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Германия масаласи юзасидан 19 мартда бўлган кенгашида Буюк Британия вакили Стрэнг ва Франция вакили Кув де Морвилль, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши бундай қарор чиқарган эмас деб да'во қилдилар. Стрэнг айтдики, «репарация агентлигининг вакиллари Министрлар Кенгашига ўринбосарларнинг Лондондаги кенгашида иттифоқчи давлатларнинг ҳукуматлари тақдим қилгандан кўра кўпроқ ма'лумот топшираоладиларми» деган масалани ҳал қилишнигина ўринбосарларга топширди, деди. Шундан кейин совет вакили А. Я. Вишинский Министрлар Кенгаши мажлисининг стенограммасидан парчалар ўқиб эшитдирди. Бу парчалардан ўринбосарларга Иттифоқчилараро репарация агентлиги вакилларининг фикрини эшитиб, сўнгра уларнинг фикри ҳақида министрларга ахборот бериш, Кенгаш мажлисида бу вакилларнинг фикрини эшитиш керакми деган масала ҳақида фикр бериш топширилганлиги аниқ ма'лум бўлади.

Масаланинг бошқача ҳал қилиниши мумкин ҳам эмас эди,—деди Вишинский, —агар биз дастлаб бу вакилларнинг фикрини эшитмасак, репарация агентлиги қўлида жуда қимматли ма'лумотлар бор ёки йўқлигини қандай қилиб билаоламиз?

Америка вакили Мэрфи Иттифоқчилараро репарация агентлиги вакилларини чақиришни ва министрларнинг ўринбосарлари кенгашида уларнинг фикрини эшитишни таклиф этди.

Лекин Британия вакили Стрэнг, министрлар ўринбосарлари репарация агентлигининг вакилларини «таклиф қилмоқчилар» деб Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига билдиришни ва ундан бу вакилларни чақириш мумкинми деб сўрашни таклиф этди. Шу муносабат блан Вишинский, масала тамомила равшан, шу сабабдан Министрлар Кенгашининг вақтини олиш учун ҳеч эхтиёж йўқ деди. Мэрфи Министрлар Кенгашининг бу ҳақдаги қарори равшан эканлиги ҳақида Вишинскийнинг фикрига қўшилди.

Стрэнг Ташқи Ишлар Министрларидан қўшимча қўлланма олишни зўр бериб талаб қилганлиги сабабли, кенгаш қатнашчилари бу масалада турли делегацияларнинг фикрини ёзиш блан қаноатландилар. А. Я. Вишинский ўринбосарлар кенгашига, Министрлар Кенгашининг тамомила равшан ва аниқ қўлланмасида талаб қилинганича, Иттифоқчилараро репарация агентлиги вакилларини дарҳол чақириб, уларнинг фикрини эшитиш зарурлиги ҳақидаги алоҳида фикрини ёзиб қўйишни талаб қилди.

Шундай қилиб, бу масала яна Министрлар Кенгашида кўрилиши керак эди, Аммо Министрлар Кенгашининг мажлиси олдидан Стрэнг ўз таклифини қайтиб олди. Министрлар Кенгашининг бош секретари ўринбосарлар кенгашида ахборот бериш ҳақида шу куниёқ Иттифоқчилараро репарация агентлигига таклифнома юборди.

Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарлари мажлисининг охирида сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби яна муҳокама қилинди. Сулҳ шартномаси лойиҳасини тайёрлашда Министрлар Кенгашининг ишчи органлари бўлган доимий комитетлар ва кичик комитетларнинг состави масаласи муҳокама қилинди. Совет делегацияси Берлин битимига қаттиқ риоя қилишни талаб этмоқда. Берлин битими Германия блан сулҳ шартномаси тайёрлаш юзасидан бутун мас'улиятни Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига юклайди. Шу муносабат блан совет делегацияси Министрлар Кенгашининг ишчи органлари бўлган комитетлар ва кичик комитетларга Министрлар Кенгашининг а'золари бўлган тўрт давлатнинг вакиллари киритилсин деб таклиф қилади. Шу блан бирга совет делегацияси бошқа иттифоқчи давлатларнинг вакилларини ҳам ўзларини қизиқтирган масалалар ҳақида фикрларини баён қилмоқ учун комитет ва кичик комитетларнинг мажлисларига чақиришни таклиф этади. Америка ва Британия делегациялари эса, комитетлар ва кичик комитетларнинг состави кенгайтирилиб, уларга «мувофиқ (?!) миқдорда» бошқа иттифоқчи давлатларнинг вакиллари ҳам киритилсин, деб талаб қилмоқдалар. Франция вакили Кув де Мюрвилль кеча айтган гапларини такрорлаб, агар Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг бошқа а'золари мақбул деб топса, Франция делегацияси Потсдам битимини «қайтадан кўриб чиқиш ва уни яхшилаш»га тайёр деди.

А. Я. Вишинский Берлин битимини қайтадан кўриб чиқиш йўлидаги уринишларга э'тироз билдириб, совет делегацияси сулҳ шартномасини тайёрлаш ишини Берлин конференциясида назарда тутилганидек тўртта давлат ихтиёрига бермасдан балки 18—24 мамлакат ёки бундан ҳам кўпроқ мамлакат вакиллари ихтиёрига бериш тўғрисидаги таклифларга қўшила олмайди, деди. (ТАСС).

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ АВСТРИЯ МАСАЛАСИ БЛАН ШУҒУЛЛАНУЧИ КЕНГАШИДА

Австрия блан тузуладиган шартноманинг сиёсий моддаларини муҳокама қилиш

19 мартда Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Австрия масаласи юзасидан бўлган кенгашида Австрия блан тузиладиган шартноманинг сиёсий моддаларини муҳокама қилиш давом этди.

Совет делегацияси Германиянинг Австрияни ўзига қўшиб олишида Австрияда яшовчи немислар ма'лум роль ўйнаганлигини назарга олиб, шартномага махсус бир модда киритишни таклиф этди. Бу моддада Австрия ҳукуматига герман гражданларини Австрия гражданлигига қабул қилмаслик, 1933 йил 1 мартдан кейин Австрия гражданлигига қабул қилинган ҳамма немисларни Австрия табаалигидан ўчириш ва немисларга Австрияда доимий яшашга рухсат этмаслик мажбуриятини юклайди. Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари шартномага бундай модда киритишга қаршилик билдирдилар. Америка Қўшма Штатлари вакили Кларк бу моддани ўзгартириб, барча немисларга эмас, балки «Германияда асосий айбдор бўлган немисларгагина», Австрияда истиқомат қилиш тақиқлансин, деб тавсия қилди.

Сўнгра ўринбосарлар Австриядаги фашистлар ва нацистлар ташкилотларини тарқатиб юбориш ҳақидаги моддани кўришга киришдилар. Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари «фашистлар ташкилотлари» деган сўзга қарши э'тироз билдирдилар. Генерал Кларк, мен бу сўзнинг ма'носини тушунмайман, деди.

Буюк Британия вакили Худ ҳам, «фашистлар ташкилотлари» деган сўз ўрнига «нацистлар ташкилотлари» деб ёзилсин, деди. Ўринбосарлар бу моддани яна муҳокама қилмоқ учун сиёсий экспертларга топширишга рози бўлдилар.

Австрия ҳукуматининг қонун чиқариш ишларига доир махсус моддалари устида узоқ вақт музокара бўлди. Совет делегацияси шартномада, мамлакатда фашистлар усул идораси сарқитларини тугатиш ва демократик тузумни тиклаш ниятида 1945 йил 1 майдан кейин Австрия ҳукумати ва парламенти томонидан қабул қилинган ҳамда Австриядаги Иттифоқ комиссияси ма'қуллаган қонун ва фармойишларни кучида қолдириш ва уларни бундан буён ҳам бажариш мажбуриятини Австрия ўз устига олади, деб ёзишни таклиф этди.

Бундай модда даставвал Австрияда демократик тузумни тиклаш ва уни мустаҳкамлаш ҳамда фашистлар усул идорасининг сарқитларини тугатиш учун зарур эканлиги тамомила равшандир. Лекин Америка Қўшма Штатлари делегациясининг вакили Кларк, Австрия ҳукумати бу қонунларга эмас, балки ўша қонунлар учун асос қилиб олинган принципларгагина амал қилсин, деб талаб қилди. Кларк, бу шартнома кучга кирган вақтдан илгари қабул қилинган қонунларнинг кучини сақлаш Австриянинг мустақиллигини чеклаб қўяди, деди.

Совет вакили айтдики, Австрия ҳукумати шу йил 7 февральда нацистлар тўғрисида қонун қабул қилди. Бу қонун Австрияда фашизмни таг-томири блан тугатишни мақсад қилиб қўяди, шу сабабдан бу қонун жуда муҳимдир. Демак «қонунлар» деган та'бирни жуда мужмал «принциплар» деган та'бир блан алмаштириш учун ҳеч эҳтиёж йўқ. Бундай мужмал ифодалар блан Австрияда фашизмга қарши курашни сусайтириб юбориш мумкин.

Сўнгра совет вакили Австрия ҳукуматининг бу масалада жуда ғалати йўл тутганлигини айтди. Совет вакили Лондонда доктор Груберининг бугун муҳокама қилинаётган моддани шартномага киритишга қарши чиққанлигини эслатиб ўтди.

Буюк Британия ва Америка Қўшма Штатлари вакиллари ўз таклифларини қувватлай бердилар. Лекин бир қанча мунозара қилингандан кейин, Кларк шартномада, Австрия 1945 йил 1 майдан кейин Австрия ҳукумати ва парламенти қабул қилган қонун ва фармойишлардаги программани ўз кучида қолдириш ва уларни бундан буён ҳам бажариш мажбуриятини ўз устига олади, деб ёзилишига рози бўлди. (ТАСС).

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ ГЕРМАНИЯ МАСАЛАСИ ЮЗАСИДАН БЎЛГАН КЕНГАШИДА

Сулҳ шартномасини тайёрлаш тартибини муҳокама қилиш тамом бўлди

20 мартда Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Германия масаласини кўрган кенгаши сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби тўғрисидаги таклифларни муҳокама қилишнинг дастлабки якунларини тўплади. Ўринбосарлар иш тартибига доир бир модда ҳақида келишдилар. Бу моддада, Германия блан уруш ҳолатида бўлган иттифоқчи давлатларнинг ҳукуматларига, шунингдек кейинчалик Германияга қарши курашда ўз қуролли кучлари блан қатнашган илгариги душман мамлакатларнинг ҳукуматларига Министрлар Кенгашида ёки министрлар ўринбосарлари кенгашида ўз фикрларини ёзма ёки оғзаки тарзда баён қилиш имконияти берилади, дейилади.

Британия вакили Стрэнг, иттифоқчи давлатларга Министрлар Кенгаши мажлисларига ва министрлар ўринбосарлари кенгашларига ўз кузатучиларини юбориш ҳуқуқи берилсин, бу кузатучиларга иттифоқчи давлатларнинг бу мажлисларга чақирилган вакиллари томонидан қилинган баёнотлар муносабати блан ўз мулоҳаза ва фикрларини айтишга рухсат этилсин, деб таклиф қилган эди. Бу таклиф ҳақида бир фикрга келинмади. Шуниси қизиқки, Греция ҳукумати бу таклиф ўринбосарлар кенгашида муҳокама қилинмасдан илгариёқ Министрлар Кенгашига баёнот юбориб, Кенгашнинг Германия блан тузиладиган сулҳ шартномасини тайёрлашга доир ишларини кузатиб туриш учун Москвага дарҳол кузатучилар юборишни истаганлигини билдирди.

Совет вакили А. Я. Вишинский айтдики, Британия делегацияси аслда Министрлар Кенгашини эринмаган ҳар бир кишининг ҳар қандай саволлар бериб, ўз мулоҳазалари ва ўз фикрларини айтаоладиган очиқ бир минбарга айлантиришни таклиф этади. Вишинский эслатиб ўтдики, иттифоқчи ҳукуматларнинг Ахборот-Консультация кенгашини тузишга қарор берилди. Бу кенгашда барча иттифоқчи давлатларнинг вакиллари Герман сулҳ шартномасини тайёрлаш муносабати блан ўз фикрларини айтаоладилар.

Ўринбосарлар сулҳ шартномасини тайёрлаш тартибига доир бошқа бирқанча масалаларни ҳам муҳокама қилиб, бу ҳақда ўз фикрларини айтдилар. Шуни кўрсатиб ўтиш керакки, Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари иш тартиботи қоидаларига Берлин битимидаги бир моддани киритишга қаршилик билдирдилар. Берлин битимининг бу моддасида «кенгаш ўзида а'зо бўлмаган давлат бевосита манфаатдор бўлган масалани қараб чиққан вақтда бу давлат мазкур масалани муҳокама қилиш ва ўрганишда қатнашиш учун ўз вакилларини юборишга таклиф қилиниши лозим» дейилади.

Кенгаш сулҳ шартномасини тайёрлаш тартибини муҳокама қилиш якунлари ҳақида Министрлар Кенгашига ахборот бериш планини тасдиқлади. Бу ҳақда Министрлар Кенгашига шу мажлисда раислик қилган А. Я. Вишинский ахборот бериши лозим. (ТАСС).

ГЕРМАН ҲАРБИЙ АСИРЛАРИНИНГ СОНИ ТЎҒРИСИДА

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг 12 мартдаги мажлисида иттифоқчи давлатларнинг назорати остида бўлган немис ҳарбий асирларининг сони ҳақидаги масала кўтарилган эди.

Буюк Британия, Франция, СССР ва Америка Қўшма Штатлари Ташқи Ишлар Министрлари шу масала юзасидан тегишли ма'лумотларни бир-бирларига топширдилар. Францияда 631.483 немис ҳарбий асири бор, булардан 500.000 дан ортиқ киши Франция халқ хўжалигида ишлатилмоқда, Шимолий Африкада 19.601 киши ва Германиядаги француз оккупация доирасида 18.606 киши бор. Германия ташқарисида Британия ма'мурлари назорати остида 435.295 немис ҳарбий асири бор. Совет Иттифоқи территориясида ҳозирги вақтда 890.532 немис ҳарбий асири бор; Германия таслим бўлган вақтдан буён 1.003.974 немис ҳарбий асири асирликдан озод қилиниб, СССРдан Германияга қайтарилди. Америка Қўшма Штатларининг назорати остида 30.976 немис ҳарбий асири бўлиб, бундан 15.103 киши Германиядан ташқарида ва 15.873 киши Германиядаги америка оккупация доирасидадир. (ТАСС).

В. М. МОЛОТОВГА КЛУЖ ШАҲРИНИНГ ФАХРИЙ ГРАЖДАНИ УНВОНИ БЕРИЛДИ

БУХАРЕСТ, 21 март (ТАСС). «Скинтейя» газетаси билдиради: Клужда шаҳар идораси сиёсий кенгашининг тантанали мажлиси бўлди. Бу мажлисда шаҳардаги сиёсий ва маданий ташкилотларнинг отоқли вакиллари, шу жумладан Трансильвания православия черкавининг бошлиғи епископ Николай Балан, университет ректори профессор Эмиль Петрович, венгр университетининг ректори Алексей Киш, генерал Прекуп ва бошқалар қатнашди. Клуж шаҳрининг бошлиғи ўз нутқида СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотовнинг халқ тинчлиги ва озодлиги учун курашдаги хизматларини, унинг Трансильванияни қайтариб беришдаги катта ролини ва халқаро миқ'ёсдаги барча конференцияларда Румониянинг сиёсий ва территориал манфаатларини доим ёқлаб келганлигини та'кидлади. Мажлисда ҳозир бўлган кишиларнинг кучли қарсаклари остида шаҳар идораси В. М. Молотовга Трансильвания пойтахти Клуж шаҳрининг фахрий граждани деган унвонни берди.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА ҚАТНАШМОҚ УЧУН ДЕҲЛИГА КЕЛДИЛАР

ДЕҲЛИ, 23 март (ТАСС). Осиё мамлакатлари конференциясининг ишида қатнашмоқ учун совет республикаларининг олти делегацияси, чунончи Озарбайжон, Арманистон, Грузия, Ўзбекистон, Қозоғистон ва Тожикистон делегациялари 22 март кечқурун Деҳлига келдилар. Шу куни кечқурун делегациялар конференция раиси Сарожини Найду блан учрашдилар.

АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИДА ТРУМЭННИНГ НУТҚИ ҲАҚИДА БАЁН ҚИЛИНГАН ФИКРЛАР

ВАШИНГТОН, 21 март (ТАСС). Америка славянлар конгрессининг Пенсильваниядаги бўлими (бу бўлимнинг 200 минг а'зоси бор) Трумэнга ва конгресснинг Пенсильвания штатидан сайланган а'золарига мактуб юборди. Конгресснинг Пенсильвания штатидаги бўлими бу мактубда Трумэннинг ўз нутқида баён қилган йўлини қоралайди ва Уоллеснинг шу нутқ ҳақида айтган танқидий фикрларига қўшилади.

Ишлабчиқариш касаба союзлари (КПП) га кирган денгизчилар касаба союзининг раиси Каррэн Нью-Йоркдаги касаба союзлари Миллий кенгашининг мажлисида нутқ сўзлаб, Трумэннинг таклифлари уруш чиқишига сабаб бўлиши мумкин, деди. У Қўшма Штатлар ҳукуматининг «хароб бўлиб расвоси чиқаётган қиролликлар ва империялар»га ёрдам беришини ва ҳукуматнинг сиёсий мулоҳазалар блан ба'зи мамлакатларга ёрдам беришдан воз кечишини қоралади. КППга кирган мўйначилар касаба союзи ва хизматчилар касаба союзининг раҳбарлари ҳам Трумэнга норозилик билдирдилар.

«Федерал асосда ҳаракат қилучи методист уюшма» номли протестантлар ташкилотининг президенти епископ Бостона Хартман 19 мартда айтдики, бу ташкилотнинг ижроия комитети резолюция қабул қилди. Бу резолюцияда «Греция ва Туркиянинг ишларига ҳарбий йўл блан бир томонлама аралашиш» тарафдори бўлган Трумэннинг тутган йўли тўғрисида таассуф билдирилади. Резолюция конгрессни ана шу таклифни рад этишга ва тинчликни та'минлашда муҳим восита бўлган Бирлашган миллатлар ташкилотига таяниб, маҳкам йўл тутишга чақиради.

«Дейли Уоркер» газетаси билдиради: Вашингтон штатидаги демократик партия ташкилоти комитетининг 70 дан ортиқ а'зоси Трумэнга мактуб юборди. Улар бу мактубда Трумэннинг таклифлари «барча халқларнинг ўзларини мустақил идора қилиш ҳуқуқларини поймол этишни кўзда тутган империалистларнинг мудоҳаласидан иборат. Америка Қўшма Штатлари ана шу ҳуқуқларни та'минлаш учун фашизмга қарши курашган эди» дейдилар.

«Вашингтон пост» газетаси «Америкадаги тараққийпарвар гражданлар» ташкилотининг мурожаатини бутун бир саҳифасида э'лон қилди. Бу мурожаатда Уоллеснинг 13 мартда радио орқали сўзлаган нутқи бор. Мурожаат газетхонларни конгрессдан Трумэн таклифларини рад этишни талаб қилишга чақиради.

Уруш ветеранларининг органи «Ветеранс рипорт» газетаси (бу газета Вашингтонда чиқади) Грецияда янги сайловлар ўтказиш зарур, деб ҳисоблайди. Бу сайловлар, газетанинг ёзишича, «Гитлер ва Муссолинига очиқдан-очиқ тарафдорликдан иборат бўлган» усул идорага қарши қаратилиши лозим.

Ачесон сўзи

НЬЮ-ЙОРК, 22 март (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс ва Юнайтед Пресс агентликлари кеча қуйидагиларни билдирдилар: Ачесон вакиллар палатаси ташқи ишлар комиссиясида президент Трумэннинг Греция блан Туркияга ёрдам бериш ҳақидаги таклифини асослаш мақсадида айтдики, дун'ёнинг ҳарбир қисмида «коммунистлар назорати остида бўлган ҳукуматлар Америка Қўшма Штатларининг ҳавфсизлиги учун, осойишталиги учун хавф туғдиради».

Кеча кечки газеталар бу ахборотни ваҳимали бир ҳабар сифатида э'лон қилдилар. «Нью-Йорк уорлд телеграмм» газетаси биринчи саҳифасида жуда катта сарлавҳалар берди. «Нью-Йорк пост» газетаси деярлик бутун биринчи саҳифани олган сарлавҳани босиб чиқарди. «Сан» газетаси биринчи саҳифасида уч устунда катта сарлавҳа берди. «Нью-Йорк жорнэл энд америкен» газетаси эса биринчи саҳифасида анча катта сарлавҳа босиб чиқарди.

Шундан кейин давлат департаменти Ачесоннинг мазкур баёноти ҳақидаги хабарни рад этди. Юнайтед Пресс ва Ассошиэйтед Пресс агентликлари хатога йўл қўйганликларини билдирдилар.

Ачесон нутқининг стенограммасига қараганда, у берилган саволга жавоб қайтариб, Америка Қўшма Штатлари Хитой ҳукумати коммунистлар назорати остида бўлганида, «унга хайрихоҳлик блан қарамаган бўлур эди» деган. Юнайтед Пресс агентлиги ҳам бу стенограмманинг айрим қисмларини босиб чиқарди. Бунда айтилишича, комиссия а'зоси Ачесондан, коммунистлар назорати остида бўлган ҳукуматларнинг ҳаммаси Совет Иттифоқининг қўл остида иш кўрадими, деб сўраган. Ачесон бунга жавобан, бутун дун'ёдаги коммунистик ташкилотлар ғоят зўр интизом ва ҳамжиҳатлик блан ҳаракат қилаётган бўлсалар керак, улар партия йўлига тўла амал қилиб, деярлик бир вақт ичида ҳаракат қилаётган бўлсалар керак, деган.

ЛОНДОН, 22 март (ТАСС). Лондон радиоси билдиради: Америка Қўшма Штатлари давлат секретари вазифасини бажаручи Д. Ачесон ер юзининг ҳарбир қисмида коммунистлар хукмронлиги остида бўлган ҳукуматлар Америка Қўшма Штатларининг осойишталигига хавф туғдиради, дейилган гаплар ўз гапи эмаслигини айтди. Ачесоннинг вакиллар палатаси ташқи ишлар комиссиясида президент Трумэннинг Греция блан Туркияга ёрдам бериш ҳақидаги таклифи тўғрисида нутқ сўзлаган вақтида ҳозир бўлган мухбирлар Ачесон шундай гапларни айтган эди деганлар.

Вашингтондан кейинчалик олинган хабарларга қараганда, бу гаплар Ачесоннинг расмий баёнотида бўлмаган. Ачесон, Греция ва Туркиядаги ҳукуматлар коммунистлар назорати остида бўлганида Америка Қўшма Штатларининг осойишталигига хавф туғдирган бўлур эди, деган. Шунингдек, у Хитойдаги коммунистлар ҳукуматига хайрихоҳлик блан қарамаслигини айтган.

ИНГЛИЗ ВА АМЕРИКАЛИЛАРНИНГ НЕМИС ПАТЕНТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНАЁТГАНЛИКЛАРИ ТЎҒРИСИДА НЕМИС ГАЗЕТАСИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

БЕРЛИН, 21 март (ТАСС). Либерал-демократик партиянинг органи «Дер морген» газетаси Америка Қўшма Штатлари ва Англиянинг немис патентларидан фойдаланаётганликлари тўғрисида қуйидагиларни ёзади: Американлилар немисларнинг илмий тадқиқотларидан кенг суратда фойдаландилар. «Оллиндаги қисмлар кетидан,—деб ёзади газета,—комиссиялар борди. Бу комиссиялар махсус та'лим олган бирнеча минг кишидан иборат бўлиб, улар немис саноатининг махфий архивларини пухта текширдилар. Улар қирқ мингдан ортиқ патентни қўлга туширдилар. Аммо улар бу блан қаноатланиб қолмадилар. Улар тажриба ва тадқиқотлар ҳақида ўзлари учун муҳим бўлган ҳамма нарсани кўчириб олдилар ва Америкага юбордилар. Улар немис фани ва саноатининг ҳамма саҳоларида неча ўн йиллар мобайнида ўрганиш натижасида эришилган илмий тадқиқот ва кашфиётларнинг ҳаммасини қўлга олдилар. Улар немисларнинг тинч давр учун керакли маҳсулот ишлаб чиқаручи саноатини ўргандилар ва Америкадаги газеталарнинг бирида ёзилганидек, «шундай кўп ҳарбий ўлжани қўлга туширдиларки, ғолиб томон ҳеч қачон бундай ўлжага эга бўлмаган эди». Кўп миллиард миқдордаги бойликлар ҳақида гапирган кишилар муболаға қилмайдилар, чунки ана шу кашфиётлар ўғит, сун'ий хомаш'ё, тўқимачилик, синтетик каучук, медицина ва шу сингариларга тааллуқлидир. Америкадаги фабрикантлардан бири махсулот ишлабчиқаришдаги бир усулдангина фойдаланиш учун ўз ҳукуматига 20 миллион доллар тақдим этди».

Газета яна қуйидагиларни ёзади: «Инглизлар бу рақобатда кейинда қолмасликка ҳаракат қилмоқдалар. Улар ўлжаларни айрибошлаш тўғрисида американлилар блан битим туздилар, аммо инглизларнинг ўзлари ҳам қўл қовуштириб ўтирмадилар».

АМЕРИКА АЭРОПЛАНИ ШИМОЛИЙ ҚУТБДАН УЧИБ ЎТДИ

НЬЮ-ЙОРК, 20 март (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентлигининг Вашингтон мухбири билдиради: Америка Қўшма Штатлари армияси ҳарбий-ҳаво кучлари қўмондонлигининг вакиллари Американинг об-ҳаво станцияси асбоблари блан та'минланган жуда кучли «Учучи қал'а» аэроплани 17 мартда Фербенксдаги (Аляска) базасидан парвоз қилиб, Шимолий қутбдан учиб ўтганлигини э'лон қилдилар. Бу аэроплан қутбдаги об-ҳавони ўрганишга асос қўйди. Аэроплан осмонда 16 соат 30 минут учди.

Мас'ул муҳаррир: С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 25 мартда **Маскарад**, 26 мартда **Муҳаббат.**

ЎзОПЕРА ТЕАТРИДА — 25 мартда **Лайли ва Мажнун.** Дирижёр — Сталин мукофоти лауреати ЎзССР халқ артисти Мухтор Ашрафий. Спектакль кеч соат 8 яримда бошланади.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА — 25 мартда **Нурхон**, 26 мартда **Қизил гул.**

ЎЗБЕК МУЗИКА ТЕАТРИДА (Беш'ёғоч) — 25 мартда **концерт**, 26 мартда **Хўжа Насриддин.** Спектакль кеч соат 8 яримда бошланади.

ЁШ ТАМОШАБИНЛАР ТЕАТРИДА — 31 мартгача мактаб болаларининг каникули муносабати блан ҳар куни спектакльлар — 25 март кундуз соат 12 да **Шаҳзода Иван**, соат 4 да **Камбағаллик айб эмас**, 26 март кундуз соат 12 ва 4 да **Полк ўғли.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 26 мартдан бошлаб, **А. Сокол бадиий раҳбарлигидаги янги келган цирк коллективининг гастрольлари ва французча курашлар бўлади.** Программа 3 бўлимдан иборат. Тамоша кеч соат 9 да бошланади.

31 мартгача ҳар куни мактаб болаларининг каникули муносабати блан **кундузги тамошалар қўйилади.** Тамоша кундуз соат 1 да бошланади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ҒАЛАБА» (Шивли бозор) — **Ленин Октябрьда;** СОБИР РАҲИМОВ НОМЛИ КИНОТЕАТР (Тахтапул) — **Пўлат қандай тобланди;** ТЎҚҚИЗИНЧИ МАЙ НОМЛИ КИНОТЕАТР (Беш'ёғоч кўчаси, № 210, 1-нчи трамвайнинг «Сирли мачит» остановкаси) — **Тоҳир ва Зуҳра;** «ИСКРА» — янги бадиий фильм **Глинка;** «ЎЗБЕКИСТОН» — **Глинка;** «НОВОСТИ ДНЯ» — **Қайтиш;** «ВЕСНА» — **Ҳикматли тош;** АЛОҚА ХОДИМЛАРИ КЛУБИ — **Ҳужум маркази.**

«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси.
Тиражи 64,5 минг. Р. 00148. № 124.